

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ – БУРГАС

О П Е Р А Т И В Н А П Р О Г Р А М А “ О К О Л Н А С Р Е Д А 2 0 0 7 – 2 0 1 3 г . ”

Проект: № DIR -5113325-13-110 „Дейности по устойчиво управление на резервати и поддържани резервати в териториалния обхват на РИОСВ-Бургас, поддържащи и възстановителни дейности”

УТВЪРДИЛ:

МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

/...../

РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ – БУРГАС

8000 гр. Бургас, ж.к. "Лазур", ул. Перушица 67, ет. 3

тел: 056/ 813 205 факс: 056/ 813 200, e-mail: riosvbs@unacs.bg, www.riosvbs.eu

**ПЛАН
ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА
ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „ПЯСЪЧНАТА ЛИЛИЯ”**

2015 г.

Съдържание

РЕЗЮМЕ	20
ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ	24
0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА	24
0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ НА - УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ	25
0.2.1. Колектив експерти, участвали в разработването на плана	25
0.2.2. Процес на изготвяне на плана за управление - основни етапи и всички участници и заинтересовани страни	25
0.2.3. Проведени работни срещи и консултации, обсъждания - неформални и работни срещи с участието на заинтересованите държавни органи и институции, научни, обществени и неправителствени организации	26
0.2.4. Резултати от задължителното обществено обсъждане	26
0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА	27
0.3.1. Предназначение на Плана	27
0.3.2. Главни особености на Плана, отчитащи спецификата на резерватната територия	29
ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „ПЯСЪЧНАТА ЛИЛИЯ“	31
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ	31
1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ	31
1.0.1. Местоположение на поддържания резерват според физикогеографското райониране, административното деление, както и близки селищни образувания, градове, села и особености	31
1.0.2. Обзорна едромащабна карта с разположението на поддържания резерват	31
1.0.3. Граници на поддържания резерват съгласно Заповед за обявяване № 1745/1962 г. на ГУГ/Главно управление на горите/ и за разширяване със заповед № 3538/1973 г., като за основа са използвани актуалните данни от КК и КР за землищата на гр. Созопол. Списък с координатите на граничните точки на включените имоти	31
1.0.4. Карта, включваща площта, предмет на планиране, както и свързаните с нея прилежащи територии с обща информация за тях и връзките на ПР със съседни населени места, селищни образувания, обекти и съоръжения, пътна мрежа и маршрути, други защитени територии и зони, обекти на туризма, съоръжения и маршрути, основни водни площи, съседни областни, общински и землищни граници	32
1.0.5. Несъответствия, установени при теренните проучвания между КК и действителното положение на терена да се представят в списък (цифров модел на действителното състояние)	32
1.0.6. Измервания с геодезически инструменти и GPS устройства	32
1.0.7. Да се отразят на картите границите и номерата на кадастралните/ поземлени имоти	32
1.1. ПЛОЩ НА ПОДДЪРЖАНИЯ РЕЗЕРВАТ	32
1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ	32
1.2.1. Фондова принадлежност на поддържания резерват	32
1.2.2. Административна принадлежност на поддържан резерват „Пясъчната лилия“	32
1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ НА ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „ПЯСЪЧНАТА ЛИЛИЯ“	33

1.3.1.	Исторически преглед на статута и предназначението на територията в миналото.	33
1.3.2.	Кратък преглед на причините и стъпките за обявяването на защитената територия	33
1.3.3.	Законов статут на Поддържан резерват „Пясъчната лилия“, произтичащ от националното законодателство - закони и техните поднормативни актове	34
1.4.	СОБСТВЕНОСТ	37
1.5.	УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА	37
1.5.1.	Организационна структура и администрация	37
1.5.2.	Налични кадри, чиято длъжност е пряко свързана с извършване на дейности по контрол, опазване и управление на поддържаения резерват	40
1.5.3.	Материално-техническо обезпечаване	41
1.6.	СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ	42
1.6.1.	Степен на реализация и актуалност, като цяло или на части от описаните проектни разработки	42
1.6.2.	Опис на научните разработки, свързани с поддържаения резерват	42
1.6.3.	Опис на други разработки и програми, свързани с регионалното развитие, туризма и др. на различни нива, имащи някаква връзка с поддържаения резерват	43
	ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ	44
1.7.	КЛИМАТ	44
1.7.1.	Фактори за формиране на местния климат	44
1.7.2.	Елементи на климата	44
1.8.	ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ	48
1.8.1.	Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия	48
1.8.2.	Геоморфология на релефа	49
1.9.	ПОЧВЕНИ УСЛОВИЯ	49
1.9.1.	Разпространение и характеристика	49
1.9.2.	Анализ на механичните и физикохимичните свойства на повърхностния слой в поддържаения резерват	50
	БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА	51
1.10.	ЕКОСИСТЕМА И БИОТОП	51
1.10.1.	Биологична характеристика на растителния вид пясъчна лилия (<i>Pancratium maritimum</i>) и съпътстващите го растителни видове	51
1.10.2.	Преглед на литературните данни за минали проучвания на вида	52
1.10.3.	Анализ на съвременното състояние на находището и промените, настъпили в исторически план. Исторически обзор и оценка на антропогенното влияние	52
1.10.4.	Данни от проект на Дирекция „НСЗП“, „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ за ПР „Пясъчната лилия“	54
1.11.	ФЛОРА	54
1.12.	ФАУНА	61
1.12.1.	Безгръбначни животни	61
1.12.2.	Влечуги	62
1.12.3.	Птици	63
1.12.4.	Бозайници	64
1.13.	КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	65

1.13.1.	Урбанизирани територии	65
1.13.2.	Транспортна инфраструктура	67
1.13.3.	Туризм и рекреация	67
1.13.4.	Информираност на обществеността за ПР и отношението към него . .	67
1.14.	НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ	67
1.14.1.	Туристическа дейност и рекреационни ресурси в прилежащата на ПР територия, вкл. и елементите на инфраструктурата	67
1.15.	ЛАНДШАФТ	69
1.15.1.	Структура на ландшафта	69
1.15.2.	Естетически качества	69
1.16.	СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	70
ПЪРВА ОЦЕНКА		72
1.17.	ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	72
1.17.1.	Уязвимост	72
1.17.2.	Рядкост	73
1.17.3.	Естественост	74
1.17.4.	Типичност	75
1.17.5.	Размери	76
1.17.6.	Биологично разнообразие	77
1.17.7.	Стабилност и нестабилност	79
1.18.	СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА	80
1.19.	ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	81
1.20.	ОСНОВНИ И СПЕЦИФИЧНИ ПРОБЛЕМИ НА ТЕРИТОРИЯТА	82
ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ		83
2.1.	ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ	83
2.1.1.	Определяне на главните цели	83
2.1.2.	Определяне на второстепенните цели	84
2.2.	ОГРАНИЧЕНИЯ	84
2.2.1.	Тенденции от естествен характер	85
2.2.2.	Тенденции от антропогенен характер	87
2.2.3.	Други ограничения и тенденции	89
ВТОРА ОЦЕНКА		90
2.3.	ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ	90
2.4.	ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	95
2.4.1.	Потенциална възможност на територията за опазване на местообитанието на вида пясъчна лилия	95
2.4.2.	Потенциал на резерватната територия за развитие на научни и образователни дейности.	95
ЧАСТ 3: НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ		96
3.1.	СТРОИТЕЛСТВО И ИНФРАСТРУКТУРА	96
3.2.	ДРУГИ РЕЖИМИ И НОРМИ	97
ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ .		99
4.1.	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ	99
4.1.1.	Приоритетизиране на основните направления на работа за 10 годишния период на действие на Плана	99

4.1.2.	Критерии за определяне	99
4.2.	ПРОГРАМИ	99
4.2.1	Програма „Опазване и поддържане на местообитанието на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове в границите на ПР“.	99
4.2.2	Програма „Научни изследвания и мониторинг“.	100
4.2.3	Програма „Повишаване на обществената информираност и образование“.	100
4.2.4	Програма „Институционално развитие“.	100
4.3.	ПРОЕКТИ	100
4.4.	ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ	102
4.5.	РАБОТЕН ПЛАН	103
ЧАСТ 5:	ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ	106
5.1.	ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	106
5.1.1.	Преглед на актуалността на поставените цели на управление на ПР и необходимостта от корекции на петата година от влизане в сила на Плана, както и проверка доколко планираните и осъществени проекти и задачи ефективно водят до постигането на целите	106
5.1.2.	Схема за извършване на прегледа, включваща участници и критерии	106
5.2.	ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ	106
ПРИЛОЖЕНИЯ	108

РЕЧНИК НА СПЕЦИФИЧНИ ДУМИ И СЪКРАЩЕНИЯ

Специфични думи

Абиотични фактори	Условията на неживата природа, които въздействат върху организмите и имат пряко значение за живота им.
Аборигенен, автохтонен	Първичен, местен.
Автохтонен вид	Съществуващ вид в ареала на видообразуването.
Антропогенен	Предизвикан от човека.
Антропогенни фактори	Съвкупност от разнообразни човешки дейности, които действат върху живата и неживата природа.
Ареал	Територия на географско разпространение на таксони живи организми (вид, род, семейство и т.н.) или съобщества (синтаксони от различен ранг).
Асоциация	Основна синтаксономична единица при класификация на растителността.
Безпокойство	Резултата от различни човешки дейности върху дивите животни, изразяващ се в уплашено, възбудено или раздразнено състояние и невъзможност да осъществяват присъщите им поведенчески действия в заетата от тях зона. Води до отрицателен за животното резултат - от изменения в поведението до напускане на естествения му район на обитаване.
Биологично разнообразие	Многообразието на живите организми на видово и надвидово равнище, многообразието на съобщества, местообитания и екосистеми от различни равнища.
Биотичен	Свързан с живите организми и живата природа.
Биотични фактори	Взаимодействия между организмите при съвместния им живот.

Браконьерство	<p>Нарушаване на законовите норми за опазване на природните ценности с цел лично облагодетелстване. Включва всички форми на посегателства към всички типове природни ценности, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> - убиването, улавянето, преследването и нараняването на диви животни; вземане, пренасяне и превозване на намерени ранени и убити животни или разпознаваеми части от тях; събиране на яйца и индивиди; търговия с диви животни; - престой или движение на лица на територията на парка с извадени от калъф и сглобени гладкоцевни и нарезни пушки, огнестрелно оръжие с автоматична и полуавтоматична стрелба. <p>Браконьерството представлява престъпление по Наказателно-процесуалния кодекс с изключение на маловажните случаи, които се считат за административни нарушения.</p>
Вид	Група популации, индивидите в които обменят генетичен материал свободно помежду си, но не с индивиди от популации от други видове.
Възможност за възстановяване	<p>Усилие (във време и ресурси) за възстановяване в ЗГ на вид или хабитат (EUROSITE).</p> <p>Чрез този критерий се установява стойността на елемента: колкото по-трудно е възстановяването, толкова по-важно е опазването на съответния елемент.</p>
Възстановяване	Пресъздаването на цели съобщества от организми и местообитания по модел на естествено възникващите.
Генетични ресурси	Материали от растителен, животински или микроорганизмов произход, съдържащи функционални единици на наследственост и имащи реална или потенциална стойност.
Гола сеч	Изсичането на цялата дървесна растителност върху площ над 1 декар или сливането на голи сечища, чиято обща площ е над 1 dka..
Гори	Земя, заета от горскодървесна растителност с площ над 1 декар. (ЗГ, чл. 2, ал. 1).

Горски територии	Всяка територия извън строителните граници на населените места, предназначена основно за гори и обхващаща гори, храсти, земи за залесяване, недървопроизводителни земи, посочени в единния кадастър, с изключение на горите, създадени върху земи от поземления фонд (чл. 2, (2), (3) от Закона за горите).
Демутация	Естествено възстановяване на природната растителност на мястото на деградирана или унищожена от човека растителност.
Дендробионт	Организъм, живеещ върху даден дървесен вид растение.
Диагностични видове	Група от видове с оптимално развитие в рамките на определен синтаксон.
Дива природа	Участък от природата, който не е нарушен от дейността на човека, естествен ландшафт с характерни диви растения и животни и съобщества от тях.
Доминантен вид	Вид, който преобладава по численост, оказва съществено влияние върху средата и обмяна на енергия в биоценозата.
Едификатор	Вид, който обуславя условията за живот в съобществото.
Екологичен коридор	Територия, която осигурява връзката на популации, съобщества, екосистеми или местообитания и осигурява безпрепятствената миграция на индивиди и генетичен материал.
Екологични групи растения	Групи от растения със сходни приспособителни признаци, които се образуват предимно под влияние на един доминиращ фактор в дадените условия (влажност, температура, светлина, механичен и химичен състав на почвата и др.).
Екологична ниша	Пространствено и функционално място на вида в екосистемата; съвкупността от условията на живот в екосистемата, съответстващи на изискванията, към средата от ценопопулациите на даден вид.
Екологично равновесие	Състояние на балансираност в екосистемата между биоценозата и биотопа на всички надорганизмови равнища.
Екологична сукцесия	Последователна смяна на една екосистема с друга под въздействието на фактори, които съществено изменят или разрушават първоначалната и се създават условия за развитието на друга екосистема, по-приспособена към новите условия.

Екосистема	Динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица.
Екотонна зона	Гранична зона между две екосистеми.
Експлеренти	Растения, които имат слаба конкурентноспособност, но способни много бързо да заемат освободените от силните конкуренти територии.
Ендемит	Вид, който се среща само в определен географски район.
Епигеобионти	Обитатели на горния приземен слой.
Естественост	Незасегнатост от човешка дейност; липса на окултуряване или опитомяване (EUROSITE).
Застрашен вид	Вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.
Застрашен таксон	Таксон, чиято численост на популациите и област на разпространение намаляват по начин, по който в определен обозрим период може да престане да се среща в дадения район (локално застрашен), в страната (национално застрашен) или на планетата (глобално, световно застрашен); съществуват подробни международно признати класификации на степените на застрашеност и критериите на определянето им.
Защитен таксон	Таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ, за който се забраняват всички действия, които могат да нанесат вреди на индивидите, на гнездата или леговищата им, на местата, които те обитават, включително безпокойство, взимане на намерени мъртви индивиди, пренасяне и т.н.
Зониране	<p>Разделяне на защитената територия на части, наричани зони, които се използват за целите на управлението, обикновено временно (продължителността на съществуването им може да бъде по-малка от периода на действие на плана).</p> <p>Във всяка зона предписанията за управление са приблизително еднакви и се различават по тип и интензивност от тези в другите зони на плана.</p>

Идеална цел	Изказ, който полага идеалното управление на територията, при условие че отсъстват ограничители и модифициращи фактори и управляващата организация има пълен контрол над територията (EUROSITE).
Интерпретативни дейности	Дейности, които имат за цел да представят ценностите на ЗТ, проблемите на управление и важността му за отделния човек. Състоят се в съчетание от послания чрез "екскурзоводски" беседи, печатни, визуални и други материали, примери и човешко взаимодействие, илюстриращо значимостта на територията. Извършват се главно в защитената територия, но в някои случаи и извън нея. Най-често терминът се използва за дейностите по обслужване на посетителите.
Климакс	Последен, относително устойчив стадий на естествено развитие на съобществото и на екосистемата като цяло, който най-пълно съответства на екологичните условия в дадената местност в съответния период.
Конкуренция	Взаимоотношение между популациите, възникващо при използване на общ хранителен ресурс.
Консервационно значим	Вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля (например включени в национални или международни червени книги или списъци, в приложения към конвенции или директиви и други подобни документи).
Ксерофилен	Сухолюбив, приспособен към живот в условия на недостиг на вода и понижена влажност.
Ландшафт	Обособена територия, появата на някои от елементите на която е възникнала като резултат на действия и взаимодействия между природни и/или човешки фактори.
Мезофил	Организъм, предпочитащ средни (умерени) условия на овлажнение на въздуха и почвата.
Местообитание на вид	Районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира в някои от стадите на своя жизнен цикъл.

Мониторинг	Продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н., с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения.
Насаждение	Гора или горски участък, заети (покрити) с горскодървесна растителност.
Нестабилност	Степен на променливост на ЗТ и отделните и елементи (EUROSITE).
Обилие	Показател за количественото участие на вида, изразен пряко или косвено.
Ограничител (ограничителен фактор)	Дейност, фактор или действие, които могат да попречат на управляващата организация да постигне целите си (EUROSITE).
Одит	Преглед на изпълнението на плана или част от него, за установяване качеството на плана или на неговото приложение, извършен от управляващата организация (вътрешен одит) или от външна независима институция, която не е свързана директно с територията (външен одит), обикновено при покана от управляващата организация (EUROSITE).
Оперативна цел	Идеална цел, трансформирана от реално действащите ограничители и стимулатори. Реалистична цел, която управляващата организация се стреми да постигне при дадените обстоятелства (EUROSITE).
Организъм	Всяко живо тяло, което е съставено от съгласувано действащи органи и съществува самостоятелно. Организмът е индивид в популация на отделен вид.
Орнитологично важно място	Природозащитно значима територия или акватория, определена по международно признати цифрови критерии на BirdLife International и включена в световната мрежа от такива места; местата са признати като елементи на европейските екологични мрежи по Директивата за птиците и директивата за хабитатите; в България има 50 ОБМ, идентифицирани и обект на Мониторинг от Българското дружество за защита на птиците.

Оценка	Оценка на набавената информация, водеща до определяне на значението на отделните абиотични, биотични и социално-икономически фактори.
Пластични видове	Видове с големи адаптивни възможности.
Подвид	Подразделение на вида, което се състои от група популации, придобили в процеса на еволюцията устойчиви белези и особености, изолационни бариери от пространствен или времеви тип и други белези, по които се отличават незначително от другите групи от същия вид, но с които могат да дават плодовито потомство в природата.
Поддържащи и възстановителни дейности	Комплекс от мерки и действия, които целят осигуряването на условия за поддържане настоящото състояние на дадени компоненти на природната среда или възстановяване на желано предишно тяхно състояние (напр. възстановяване на увредени находища на растителни видове и местообитания на животински видове; паша; рекултивация на ерозирани участъци чрез зачимяване или затревяване).
Популация	Група от индивиди на даден вид, които населяват определено пространство, взаимно се кръстосват, имат общи морфологични, физиологични и поведенчески особености и са свързани функционално помежду си/ група от индивиди с общ произход, които обменят генетичен материал помежду си много повече, отколкото с индивиди от друга подобна група.
Посетителски център	Нов тип място за почивка, забавление, обучение и възпитание.
Потенциал на територията	Възможностите на територията в екологичен, социален, културен или икономически план (EUROSITE).
Потенциално застрашен вид	Вид, за който е вероятно скорошното му преминаване в категорията на застрашените видове, ако факторите, причинили заплахата продължават да съществуват.
Преглед	Дейност, чрез която се извършва серия от количествени наблюдения като разпределение, качество, плътност и честота на природните характеристики, за да се направи оценка на ЗТ (EUROSITE).

Приоритетен вид, Приоритетно местообитание	Видове или местообитания, които поради своята биологическа ценност се нуждаят от специални мерки за опазване, или са определени като такива по силата на международни споразумения.
Природно местообитание	Естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални територии, характеризиращи се със специфични географски, абиотични и биотични особености.
Програма	Група проекти, с които се изпълнява определена оперативна цел/цели в определен период от време.
Програма CORINE Biotopes	Общоевропейска програма, експериментален проект за събиране, координация и осигуряване на съгласуваност на информацията за състоянието на околната среда и природните ресурси в Общността, лансирана от Европейската комисия през 1985 г.; в България функционира от 1994 г., природозащитно значимите места са идентифицирани в 141 сайта.
Програма "Човек и биосфера"	Известна още като Програма MAB (Man and Biosphere), програма на UNESCO от 1970 г. за развиване в природозащитните, обществените и държавните институции на основа за разумно ползване на природните ресурси; лансирала е концепцията за "биосферни резервати".
Работен план	План за действие за специфичен период от време (обикновено година и не повече от пет).
Размер	Достатъчност на площта на територията за поддържане на жизнени популации от най-важните компоненти на нейната биота (EUROSITE).
Разнообразие	Степен на разнообразие на хабитати и хабитатни структури, биологични групи и видове в регионален и национален план (EUROSITE).
Ревизия	Оценка на ефективността на целия план или част от него в постигането на изказаните цели. Предприема се обикновено от персонала на управляващата организация (EUROSITE).
Регулиране числеността на животинските видове	Целенасочена промяна в броя на техните индивиди (увеличаване или намаляване).

Редки видове	Видове, чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено или потенциално са застрашени.
Режим на опазване	Съвкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия.
Реликт	Таксон, който е преживял до днешно време от минали геологични епохи.
Реликтен вид	Вид, който в миналите геологични епохи е имал широко разпространение, а днес заема неголеми територии.
Рудерализация	Разпространение на антропофити при деградация на местообитанията.
Рядкост	Малочисленост на популацията и ограничено териториално разпространение на вида.
Рядък таксон	Таксон, чиято численост на популацията е сведена до минимум или има силно разпръснато разпространение; една от категориите застрашени таксони, напоследък избягвана, поради трудности в категоричното ѝ определяне и припокриване с другите.
Сайт	В CORINE Biotopes Project - място, район, територия от особена природозащитна ценност, определена на базата, на международно признати критерии.
Серия	Съвкупност от взаимносвързаните растителни съобщества в определен сукцесионен ред, които достигат до климакс.
Синтаксон	Тип фитоценоза от определена синтаксономична категория; основна синтаксономична категория е асоциацията.
Синузия	Пространствено и екологично обособена част от фитоценозата, съставена от растения принадлежащи към една или няколко близки жизнени форми.
Специален интерес	Атрактивност на елементите на територията (местообитания, видове) за посетителите (EUROSITE).
Стабилност	Степен на устойчивост на ЗТ и отделните и елементи към природните процеси и антропогенната намеса (EUROSITE).
Стенобионтен	Организъм, който живее при постоянни, непроменящи се стойности на факторите на средата.

Стенотопен	Организъм, който може да съществува само в строго специфични, много силно ограничени условия на средата. Организъм с тесни екологични изисквания.
Сциофити	Сенколюбиви растения, които не понасят пълно осветление и техният оптимум е при по-слаба интензивност на светлината.
Субдоминант	Растителен вид, който взема главно участие в състава и изграждането на определен етаж от дадена фитоценоза, но е с по-малко обилие от доминантния вид във фитоценозата.
Субендемит	Таксон, който освен в дадена област, има изолирани находища и в друга близка географска област.
Съобщество (Биоценоза)	Система от съвместно живеещи в границите на определено пространство организми, представени от своите индивиди и популации; в рамките на биоценозата могат да се разграничат няколко подсистеми, в които участват различни групи организми: растения (фитоценоза), животни (зооценоза), гъби (микоценоза), водорасли (алгоценоза), бактерии (бактериоценоза).
Таксон	Съвкупност от организми, разглеждани като формални обединения на съответните нива от йерархичната класификация; наименование на класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм (основни таксони - форма/вариетет, подвид, вид, род, семейство, разред, клас, тип, царство).
Типичност	Обичайна реакция на растителните и животински съобщества към местните абиотични фактори (геоложки, почвени, климатични особености и воден режим) и определени ползвания в рамките на дълъг период от време (EUROSITE).
Троглобионт	Вид, постоянен обитател на пещери и подземни убежища.
Трудна възстановимост	Възстановяването на вида или хабитата е възможно при усърдно управление в рамките на 10-15 г.
Туризъм	Икономическа дейност, която е насочена към създаването, предлагането и реализирането на стоки и услуги, формиращи туристическия продукт.

Управление	<p>Единен и научно обоснован комплекс от мерки, целящ постигане на определените по закон цели, функции и предназначение на защитената територия (включително охрана, контрол, преки природозащитни действия на терена, регулиране на ползванията, природозащитно образование и осведомяване на обществеността и т.н.);</p> <p><i>1.Контрол на процесите в ЗТ в съответствие с плана за управление</i></p> <p><i>2.Практическото приложение на плана за управление</i></p> <p><i>3.Предприемане на всякакво действие или проект, идентифициран в плана за управление, в т.ч. идентифициране на нови възможности (EUROSITE).</i></p>
Устойчиво управление	<p>Управление на ползването, развитието и опазването на природните ресурси по начин и степен, които дават възможност на настоящите поколения и общности да си осигуряват социални, икономически и културни блага, без да се:</p> <p>а) намалява възможността на бъдещите поколения и общности да задоволяват социални, икономически и културни нужди;</p> <p>б) нарушава способността на екосистемите да осъществяват своите почвозащитни и климаторегулиращи функции;</p> <p>в) намалява значително биологичното разнообразие.</p>
Устройствени и технически планове и проекти	Устройствените проекти, планове и програми, техническите проекти за борба с ерозията, териториално-устройствени планове, строителни планове и други, предмет на други закони.
Уязвим таксон	Една от категориите застрашени таксони, отнасяща се до таксони, чиито екологични и биологични особености обуславят рязко влошаване на състоянието на популациите им, дори при еднократни или незначителни изменения на средата или човешки въздействия.
Уязвимост (крехкост)	Степен на чувствителност на ЗТ и нейните елементи към определени процеси и явления (EUROSITE).
Фитоценоза (Растително съобщество)	Всяка конкретна растителна групировка, на известно пространство еднородна по състав, структура и взаимодействия между съставлящите я растения и между тях и средата. Фитоценозата е съставна част на биоценоза и екосистемата.

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Фауна	Всички таксони животни на определена площ.
Флора	Всички таксони растения на определена площ.
Хабитат	Виж Природно местообитание.
Хабитус	Външен вид, съвкупност от признаци, характеризиращи типа структура или телосложение на отделния индивид.
Хелиофити	Светлолюбиви растения, които се развиват оптимално при пълна слънчева светлина.
Хемисциофити	Сенкоиздръжливи растения, които се развиват при пълна слънчева светлина, но могат да понасят и голямо засенчване.
Хидробионт	Вид, който е приспособен към живот единствено във водна среда.
Хидрофил	Водолюбив.
Хищничество	Взаимоотношение между популациите, при което един вид живее за сметка на друг.
Хранителна верига	Поредица от видове организми, в която всеки организъм е храна на следващия от веригата.
Численост на Популацията	Броят на индивидите в популацията на дадена територия или в даден обем.

Съкращения

АФПД	Административни, финансови и правни дейности
БАН	Българска академия на науките
БДУВЧР	Басейнова дирекция за управление на водите Черноморски район
БРЗТЗЗ	Биологично разнообразие, защитени територии и защитени зони
ГИС	Географска информационна система
ГУГ	Главно управление на горите
ГСП	Горско стопански проект
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

ЗМ	Защитена местност
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗТ	Защитена територия
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИБЕИ	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
ЛОС	Летливи органични съединения
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КТ	Консервационна тежест
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МГОПС	Министерство на горите и опазване на околната среда
МС	Министерски съвет
НДЕ	Норми на допустими емисии
НИМХ	Национален институт по метеорология и хидрология
НПО	Неправителствени организации
НСЗП	Национална служба за защита на природата
НСМБР	Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие
ОВАВВФФ	Опазване на води, атмосферен въздух и вредни физични фактори
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“
ОС	Оценка за съвместимост
ОХВ	Опасни химични вещества
ОУП	Общ устройствен план
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПД	Превантивна дейност
ПК	Поземлена комисия
ПР	Поддържан резерват
ПУ	План за управление
ПУДООС	Предприятие за управление дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подробен Устройствовен План
ПР	Поддържан резерват

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

РБ	Република България
РДВР	Регионална дирекция на вътрешните работи
РДГ	Регионална дирекция по горите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
УОПКРОХВ	Управление на отпадъци, почви, комплексни разрешителни и опасни химични вещества
GPS	Глобална система за позициониране
IUCN	Международен съюз за защита на природата

РЕЗЮМЕ

Поддържан резерват (ПР) “Пясъчната лилия” попада на територията на област Бургас, община Созопол, землището на гр. Созопол.

Режимът на използване и управление на ПР е определен от Закона за защитените територии, Заповед на председателя на Главно управление на горите за обявяване на ПР и плана за управление на ПР.

Финансиране

Възложител на плана за управление е РИОСВ-Бургас. Изготвянето на ПУ се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”.

Задание

Разработването на ПУ се предхожда от Задание за изготвяне на ПУ, утвърдено от Министъра на околната среда и водите. Заданието определя обхвата и съдържанието на ПУ.

ПУ е резултат от планови и целенасочени проучвания, проведени през 2014 г., от екип на консорциум „Стратегическо планиране 2014“, с водещ партньор „П-Юнайтед“ ООД.

При изготвянето на ПУ бе осигурено активно участие на заинтересованите институции и лица: областна и общинска администрация, МОСВ, РИОСВ-Бургас, НПО, собственици, и др..

Част 1 Описание и оценка на ЗТ

Направени са основни характеристики и оценки. Представена е основната изходна информация, отнасяща се до дадености и особености на ПР във физико-географски, исторически, биологически, правен и социален аспект.

➤ Абиотични фактори – включва данни за:

- климат;
- геология и геоморфология;
- почви.

Резултатите от анализите са коментирани с кратки обяснителни текстове. Данните от тях са представени в подходящ вид в приложение към ПУ.

➤ Биологична характеристика – включва данни за:

- екосистеми, биотопи и местообитания;
- флора;

- фауна (безгръбначни животни, влечуги, птици, бозайници).
- **Културна и социално-икономическа характеристика – включва данни за:**
- Урбанизирани територии;
- Транспортна инфраструктура;
- Туризм и рекреация;
- Информираност на обществеността за ПР и отношението към него;
- Настоящо ползване на прилежащите територии;
- Ландшафт;
- Състояние на компонентите на околната среда.

На базата на събраната информация и анализи е описано състоянието на околната среда по компоненти.

ПЪРВА ОЦЕНКА

Направена е екологична оценка на базата на събраната информация за абиотичните и биотичните елементи и социално-икономическата характеристика, по следните критерии:

➤ уязвимост;	➤ размери;
➤ рядкост;	➤ биологично разнообразие;
➤ естественост;	➤ стабилност и нестабилност.
➤ типичност;	

Направена е социално-икономическа оценка и е определена потенциалната стойност на защитената територия по значимост.

Част 2 Дългосрочни цели и ограничения

Определяне на главни и второстепенни цели.

Определянето на дългосрочните цели и ограничения е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN.

На базата на констатациите и оценките в Част 1 от ПУ са формулирани главните цели, към постигането, на които трябва да се насочат управленските решения и конкретните дейности в ПР през следващите 10 години.

Формулираните главни цели са следните:

Главна цел 1: Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове.

Главна цел 2: Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната

растителност.

Формулираната второстепенна цел е следната:

Второстепенна цел 1: Институционално развитие.

Ограничения

Систематизирани са тенденциите и факторите, ограничаващи възможностите за постигане на целите на ПУ. Влиянието им е оценено по скала, съгласно Заданието за изготвяне на ПУ.

ВТОРА ОЦЕНКА

Ограниченията и заплахите за постигане на главните и второстепенни цели съответстват на направените констатации и оценки. Оценката е направена като се използват един или свободно съчетание на подходящи критерии.

Оценен и анализиран е ефектът на ограниченията върху главните и второстепенните цели. Оценени са тенденциите, както от естествен (абиотични и биотични), така и от антропогенен характер.

Определени са потенциалните възможности на ПР. Оценката на потенциалните възможности е направена в съответствие с определените цели. Тя е основа за определяне на програми и проекти в Част 4 от ПУ.

Част 3 Режими, норми, условия и препоръки за осъществяване на дейностите

В тази част са определени режимите за дейностите и свързаните с тях норми, условия и препоръки.

Предложените режими и норми са определени на базата на нормативно определени изисквания и аналитичната информация и оценки, представени в Част 1 от ПУ. Тяхното налагане цели преодоляване или ограничаване на въздействието на заплахите, идентифицирани в Част 2, осигуряване на условия за контрол и взимане на гъвкави управленски решения.

Част 4 Оперативни задачи и предписания за опазване и ползване

В тази част са степенувани по приоритет основните направления на работа за 10 годишния период на действие на ПУ.

Отчитайки дългосрочните цели и фактори, които оказват влияние върху тяхното изпълнение, са формулирани следните основни приоритети по отношение на устройство, организация и управление през 10-годишния период на действие на Плана за управление на ПР „Пясъчната лилия“:

- Управление на територията с цел опазване на находището на пясъчната лилия и съществуващото биологично разнообразие
- Мониторинг на благоприятното природозащитно състояние на популацията на пясъчната лилия и на нейното местообитание.
- Информационно осигуряване
- Връзки с обществеността

Описани са програмите, които ще се изпълняват в рамките на действие на ПУ.

С Програмите се постигат целите на управлението. Групираны са в 4 направления. За всяка от програмите са посочени проекти, които могат да се изпълняват през целия период на действие на Плана за управление.

Предвидени са следните програми и проекти:

1. **Програма** „Опазване и поддържане на местообитанието на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове в границите на ПР“ - включва 2 проекта;
2. **Програма** „Научни изследвания и мониторинг“ - включва 1 проект;
3. **Програма** „Повишаване на обществената информираност и образование“ - включва 1 проект;
4. **Програма** „Институционално развитие“ - включва 1 проект;

Разработен е работен план, включващ дейности и проекти за първите 3 години от действие на ПУ. В него са включени проектите от всички програми, които следва да се изпълняват от началото на действие на плана.

Част 5 Преглед на изпълнението на целите и задачите

Предложена е схема за извършване на прегледа на целите, включваща участници и критерии.

Разработена е схема за текущ годишен преглед на задачите, оценка и отчет на изпълнението на задачите, дейностите и проектите.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Неразделна част от ПУ са приложенията, съгласно Заданието за изготвяне на ПУ на ПР, вкл. тематични карти, цифров модел на територията и база данни.

ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ

0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА

Законовата и нормативна основа за разработване на Плана за управление (ПУ) на поддържан резерват (ПР) „Пясъчната лилия“, са следните документи:

- Закон за защитените територии (обн. в ДВ бр. 133 от 11.11.1998 г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013 г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014 г.);
- Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии (обн., ДВ, бр. 13/15.02.2000 г., изм. и доп., бр. 55 от 20.07.2012 г., в сила от 20.07.2012 г.);
- Заповеди за обявяване и промени в територията на ПР:
 - *Заповед на ГУГ при МС № 1745 от 29.06.1962 г. за обявяване на резерват;*
 - *Заповед на МГОПС № 3538 от 13.11.1973 г. за промяна в границите (разширяване площта) на резервата;*
 - *Заповед на МОСВ № РД-379 от 15.10.1999г. за прекатегоризиране на резерват „Пясъчната лилия“ в поддържан резерват със същото име;*
- Договор за възлагане изготвянето на План за управление на ПР от 19.08.2014 г., сключен между изпълнителя Консорциум „Стратегическо планиране 2014“ и Възложителя Регионалната инспекция по околната среда и водите-Бургас;
- Задание за разработване на ПУ на ПР, утвърдено от Министъра на околната среда и водите.

В **Приложение № 5** е представено Задание за разработване на ПУ на ПР „Пясъчната лилия“, утвърдено от Министъра на околната среда и водите. В **Приложение № 4** са дадени копия от заповеди с № № 1754, 3538 и РД-379.

Основание за разработване на ПУ е необходимостта от:

- Съвременен управление на категорията „**поддържан резерват**“ в съответствие с националните и международни изисквания;
- Координирането на усилията на оторизираните държавни органи с правата и интересите на ползвателите за опазване на разнообразието в ПР;
- Създаване и стимулиране на регионален и национален интерес към ценностите на ПР.

0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ НА - УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДЕНИЯ

0.2.1. Колектив експерти, участвали в разработването на плана

Планът за управление е разработен от колектив от високо квалифицирани експерти в съответните области, вкл. експерт биолог и ботаник. Всички експерти са високо квалифицирани, с богат опит в областта, в която работят, и изготвянето на ПУ на защитени територии, и са без конфликт на интереси.

В Приложение № 8 е представен списък на колектива експерти, които са участвали в разработването на плана за управление.

0.2.2. Процес на изготвяне на плана за управление - основни етапи и всички участници и заинтересовани страни

В процеса на разработването на ПУ са спазени максимално изискванията на утвърденото **“Задание за разработване на ПУ на поддържан резерват ”Пясъчната лилия”** – по отношение на: теренни проучвания; провеждане на работни срещи и обсъждания за всеки етап от работата; анализите; методите; оценките; зонирването и перспективните, планове, програми и проекти, както и по отношение на оформянето и представянето на проекта и картния материал към него и др..

Изготвянето на ПУ започва в края на м. август 2014 г. Началото е поставено с подписването на Договор между РИОСВ-Бургас и Консорциум „Стратегическо планиране 2014“ с водещ партньор „П-Юнайтед“ ООД на 19.08.2014 г.

Последваща стъпка е окончателното сформирание на експертни екипи; издаване на необходимите разрешителни за извършване на работата по проекта; идентифициране на заинтересованите институции и субекти; провеждане на работни срещи; идентифициране и набиране на съществуващата информация; извършване теренната работа от експертните екипи; набиране на необходимата допълнителна информация. До края на м. ноември 2014 г. се извършиха теренни проучвания и експедиции, свързани със събиране на информация и материали, проведеха се работни срещи – както официални, така и в оперативен порядък.

На базата на наличната информация и проведените теренни проучвания през 2014 г. се извърши анализ на данните и оценка на екологичната и социално-икономическата значимост на ПР, отчетени бяха основните заплахи и набелязани дългосрочните цели и ограничения. За осъществяване дейностите на територията на ПР бяха набелязани дългосрочни и краткосрочни програми, планове и проекти.

Последователността на процесите “Стъпка по стъпка” на изготвяне на ПУ, както и План-график за действие и организация по изпълнението на проекта, са представени в **Приложение № 6.**

0.2.3. Проведени работни срещи и консултации, обсъждания - неформални и работни срещи с участието на заинтересованите държавни органи и институции, научни, обществени и неправителствени организации

Планът за управление на ПР е разработен със съдействието и помощта на:

- Министерство на околната среда и водите;
- ИАОС;
- Регионална инспекция на околната среда и водите гр. Бургас;
- Басейнова Дирекция Черноморски район с център Варна;
- Община Созопол;
- Областна администрация;
- Общинска администрация;
- Обществени институции и организации;
- Неправителствени организации и др.

За да осигури активно участие на заинтересованите страни - МОСВ, местни институции и ведомства (Общинска, Областна администрация, РИОСВ, ПК, ВиК, Електроснабдяване и др.) и заинтересованите неправителствени организации, в процеса на разработване на ПУ, Консорциум “Стратегическо планиране 2014” организира и проведе редица както официални срещи, така и такива в оперативен порядък, различни консултации и обсъждания (**Приложения № 12 и № 17**).

0.2.4. Резултати от задължителното обществено обсъждане

За да осигури активно участие на заинтересованите централни (МОСВ) и местни институции и ведомства (Общинска, Областна администрация, РИОСВ, РДГ, ДГС, ВиК, Електроснабдяване и др.) и заинтересованите неправителствени организации, в процеса на разработване на ПУ, консорциум “Стратегическо планиране 2014”, съвместно с РИОСВ-Бургас, организира и проведе предвиденото в Заданието обществено обсъждане, работни срещи и съвещания.

Екипът на консорциум “Стратегическо планиране 2014” подготви дневния ред и участва в провеждането им, заедно с екипа на управление на проекта и заинтересованите страни, вкл. НПО.

Официалното обществено обсъждане бе организирано и проведено стриктно по процедурата, определена с Наредба за разработване на планове за управление с участието на всички заинтересовани централни и местни органи и на обществеността.

Общественото обсъждане на проекта на ПУ (вкл. информационно, визуализационно, разяснително и рекламно обезпечаване) се проведе на 02.04.2015 г. от 14,00 часа, в сградата на Народно читалище „Паисий Хиляндарски“, гр. Созопол. Покани бяха изпратени до над 15 заинтересовани централни ведомства, научни и академични институции, НПО и др..

В Приложение № 16 е представена информация, свързана с проведеното обществено обсъждане, както следва: обяви, публикувани в един местен и един централен вестник в законоустановения срок; обяви, поставени на видно място в общините в законоустановения срок; справка за осигурен обществен достъп до проекта на ПУ в законоустановения срок; справка за изпратените писма-покани за общественото обсъждане в законоустановения срок; програма за общественото обсъждане; презентация; официален протокол от общественото обсъждане за изразените становища, бележки и препоръки; мотивирана справка за неотразените бележки и препоръки, възражения и становища и др..

0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА

0.3.1. Предназначение на Плана

0.3.1.1. Опазване и поддържане на популацията на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) на територията на ПР, както и на специфичните ландшафтни и екосистемни условия.

С проучванията при разработването на ПУ се осигурява достатъчна осведоменост и знания за флората, в частност вида Пясъчна лилия (*Pancratium maritimum*) и фауната, за тяхното състояние и взаимовръзка. В значителна степен се допълва информацията за условията, в които видовете съществуват.

С провежданите теренни проучвания и наблюдения, се дава възможност да се потвърдят съществуващите данни и да се получат нови.

Информацията за растителността, екосистемите, биотопите и ландшафтите, осигурява достатъчно съпоставима аналитична, а в отделни случаи и интерпретирана информация за състоянието на наблюдаваните видове и техните местообитания.

ПУ осигурява необходимата информация за типовете природни местообитания и видове, предмет на европейски директиви.

0.3.1.2. Перспективи за природосъобразно управление и оценка за научната и образователна стойност на ПР

С ПУ са създадени достатъчно предпоставки за ефективното изпълнение на дейността по управление на ПР и съхранение на биологичното разнообразие и естествените процеси, които протичат в тях. Това превръща територията в такава с висока стойност за научни и образователни дейности.

ПУ осигурява необходимата гъвкавост при вземане на решения в процеса на планиране, като позволява адаптиране на плана в съответствие с промените в общите условия (напр. законодателство, биологично разнообразие и др.).

0.3.1.3. *Планиране на поддържащи мерки и задачи за изпълнение на поставените цели*

В процеса на разработване на ПУ са идентифицирани всички необходими поддържащи мерки и задачи за изпълнение на поставените цели.

В ПУ е дадена оценка на въздействието на ограниченията/тенденциите върху главните и второстепенни цели. Въздействията са оценени по значимост, обхват и честота. Представени са и мерки за справяне с неблагоприятните тенденции.

0.3.1.4. *Идентифициране на отговорностите на различните институции за постигане на устойчиво управление*

В процеса на разработване на ПУ са идентифицирани всички заинтересовани и отговорни институции, които имат отношение към управлението на ПР. В Част 2 от ПУ са определени отговорностите на различните институции и са препоръчани мерки за насърчаване на взаимодействието между тях и РИОСВ, така че да се постигне оптимално управление на резерватната територия.

0.3.1.5. *Осигуряване на база данни за поддържан резерват „Пясъчната лилия“ и набелязване на мониторингови схеми за нейното допълване*

Чрез направените проучвания се допълва съществуващата база данни и се създава ГИС за ПР по отношение на екосистемите, биотопите, флористичното и фаунистично разнообразие, както и на взаимосвързаните с тях ландшафтни.

Набраната база от данни гарантира информационната основа за провеждане на ефективна природозащитна политика и ще обслужва обществените нужди от информация за състоянието на биологичното разнообразие в ЗТ. Видове и местообитания, които имат местно и регионално значение ще се предложат за включване в НСМБР.

ПУ осигурява база данни и Географска информационна система за ЗТ.

Чрез направените изследвания се поставя началото или се допълва създадената вече база данни за ЗТ, което е и основата за предвидения мониторинг на най-важните елементи

на ЗТ. Централно място заема видът Пясъчна лилия (*Pancratium maritimum*), предмет на настоящия ПУ.

0.3.2. Главни особености на Плана, отчитащи спецификата на резерватната територия

0.3.2.1. Локални биотични и абиотични условия

В ПУ е взето предвид, че ПР представлява ценен ресурс от гледна точка на съществуващото биологично и ландшафтно разнообразие и възможността за практикуване на научни и образователни дейности. Както и, че ЗТ има значение за опазване на биологичното разнообразие на национално и международно ниво.

0.3.2.2. Местни социално-икономически и културни условия

Връзката между култура и устойчиво развитие все по-ясно се очертава като фундаментален принцип на местните политики.

Защитените територии са предназначени както за опазване на биологичното разнообразие и природните ресурси, така и за свързаните с тях културни ценности. Това поражда и необходимостта от използването на най-подходящ инструмент за ефективното им управление. ПУ на ЗТ се налага като документ, който се разработва с цел регламентиране на действията по опазване на природата и устойчивото ползване на нейните ресурси и свързаните с нея културни ценности.

В ПУ са взети в предвид местните социално-икономически и културни условия, които са важна предпоставка за развитието на района, в който попада ЗТ, както и за интереса, който представлява.

0.3.2.3. Значение на резерватната територия за опазване на растителния вид по Българското Черноморие.

В резерватната територия има находище на пясъчната лилия в относително добро благоприятно природозащитно състояние, което дава възможност за опазване на вида в района на Черноморското крайбрежие.

Видът има висока консервационна значимост в световен и национален мащаб.

ПР опазва характерен комплекс от псамофитни растителни видове, някои от тях също със сравнително ограничено разпространение в границите на световния им ареал и привързани към специфични местообитания.

Пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) е застрашен вид само по българското и част от турското Черноморско крайбрежие.

Резерватната територия съхранява освен една от малкото у нас популации на Пясъчната лилия, също и популации на 9 вида висши растения с природозащитен статут, защитени от Закона за биологичното разнообразие и включени в Червена книга на Република България.

В условията на значителен антропогенен натиск, предвид местоположението си, резерватната територия опазва популация на пясъчната лилия и популации на други редки за страната видове и дюнни местообитания с характерна псамофитна растителност.

ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „ПЯСЪЧНАТА ЛИЛИЯ“

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ

1.0.1. Местоположение на поддържания резерват според физикогеографското райониране, административното деление, както и близки селищни образувания, градове, села и особености

Поддържан резерват „Пясъчната лилия“ заема част от Черноморската зона – Южно крайбрежие, Странджанска хълмиста подобласт. Разположен е в област Бургас, община Созопол, землището на гр. Созопол.

Община Созопол на север граничи с Община Бургас, на запад с Община Средец, на юг с Община Малко Търново, на югоизток с Община Приморско и на изток с Черно море.

ПР попада в териториалния обхват на Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) Бургас.

1.0.2. Обзорна едромащабна карта с разположението на поддържания резерват

В Приложение № 3 (Карта № 1) е представена обзорна едромащабна карта с разположението на ПР.

1.0.3. Граници на поддържания резерват съгласно Заповед за обявяване № 1745/1962 г. на ГУГ /Главно управление на горите/ и за разширяване със заповед № 3538/1973 г., като за основа са използвани актуалните данни от КК и КР за землищата на гр. Созопол. Списък с координатите на граничните точки на включените имоти

Съгласно Заповед № 1745/1962 г. на ГУГ /Главно управление на горите/ се обявява за резерват находището на пясъчната лилия с площ от 4 dka, част от пясъчните дюни в м. „Каваците“ в землището на гр. Созопол. Това е единственото находище на пясъчната лилия в нашата страна и има голямо научно значение.

На основание чл. чл. 16 и 22 от Закона за защита на природата, с оглед опазване на разширилото се естествено находище на пясъчната лилия площта на ПР „Пясъчната лилия“ се разширява със Заповед № 3538/1973 г. на МГОПС, като към площта на същия се прибавя територията южно от ресторанта в м. „Каваците“ с площ 0,2 ha. След разширяването общата площ на ПР „Пясъчната лилия“ възлиза на 0,6 ha.

В Приложение № 10 е даден списък с координатите на граничните точки на включените имоти.

1.0.4. Карта, включваща площта, предмет на планиране, както и свързаните с нея прилежащи територии с обща информация за тях и връзките на ПР със съседни населени места, селищни образувания, обекти и съоръжения, пътна мрежа и маршрути, други защитени територии и зони, обекти на туризма, съоръжения и маршрути, основни водни площи, съседни областни, общински и землищни граници

Картата е представена в Приложение № 3 (Карта № 1).

1.0.5. Несъответствия, установени при теренните проучвания между КК и действителното положение на терена да се представят в списък (цифров модел на действителното състояние)

Не са констатирани несъответствия при теренните проучвания между КК и действителното положение на терена.

1.0.6. Измервания с геодезически инструменти и GPS устройства

GPS данни са използвани при изготвянето на ГИС и база данни, които са приложени към ПУ (Приложение № 7 и Приложение № 13). Не се налага провеждането на допълнителни геодезически измервания и дейности.

1.0.7. Да се отразят на картите границите и номерата на кадастралните/поземлени имоти

В Приложение № 3 (Карта № 2) е представена карта с границите и номерата на кадастралните/поземлените имоти. В Приложение № 9 е дадена пълна информация за фондовата и административна принадлежност на ПР.

1.1. ПЛОЩ НА ПОДДЪРЖАНИЯ РЕЗЕРВАТ

Съгласно Заповед № 1745/1962 г. на ГУГ площта на защитената територия е 4 dka.

Със Заповед № 3538/1973 г. на МГОПС площта на поддържан резерват „Пясъчната лилия“ се разширява, като се прибавя територията южно от ресторанта в м. „Каваците“ с площ 0,2 ha. След разширяването общата площ на ПР „Пясъчната лилия“ възлиза на 0,6 ha.

1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

1.2.1. Фондова принадлежност на поддържания резерват

По начин на трайно ползване имотите, включени в ПР, са „поддържан резерват“.

В Приложение № 9 е дадена подробна информация за фондовата и административна принадлежност на ПР.

1.2.2. Административна принадлежност на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Обзорна карта на ПР и прилежащата територия в подходящ мащаб, на която са показани землищата на населените места и техните землищни граници, границите на общините, както и разпределението на горите и земите в тях и др. елементи (по преценка) е представена в **Приложение № 3 (Карта № 2)**.

В **Приложение № 9** е дадена подробна информация за фондовата и административна принадлежност на ПР.

1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ НА ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „ПЯСЪЧНАТА ЛИЛИЯ“

1.3.1. Исторически преглед на статута и предназначението на територията в миналото.

Находището на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) с площ от 4 dka, част от пясъчните дюни в м. „Каваците“ в землището на гр. Созопол е обявено за резерват със Заповед № 1745/1962 г. на ГУГ.

На основание чл. 42, ал. 5, 26 и 27, във връзка с чл. 41, т. 4 и § 2 ал. 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за защитените територии (ДВ 133/ 1998 г.), със Заповед № РД-379/15.10.1999 г. на МОСВ, резерват „Пясъчната лилия“ се прекатегоризира в поддържан резерват.

1.3.2. Кратък преглед на причините и стъпките за обявяването на защитената територия

В първоначалната си форма находището на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) с площ от 4 dka, част от пясъчните дюни в м. „Каваците“ в землището на гр. Созопол е обявено за резерват със Заповед № 1745/1962 г. на ГУГ, на основание, че това е единственото находище на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) в нашата страна и има голямо научно значение.

Със Заповед № 3538/1973 г. на МГОПС площта на резерват „Пясъчната лилия“ се разширява, като се прибавя територията южно от ресторанта в м. „Каваците“ с площ 0,2 ha. След разширяването общата площ на ПР „Пясъчната лилия“ възлиза на 0,6 ha.

На основание чл. 42, ал. 5, 26 и 27, във връзка с чл. 41, т. 4 и § 2 ал. 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за защитените територии (ДВ 133/ 1998 г.), с цел поддържане на популацията на пясъчната лилия със Заповед № РД-379/15.10.1999 г. на МОСВ резерват „Пясъчната лилия“ се прекатегоризира в поддържан резерват. Поддържаният резерват включва земеделски земи с обща площ 0,6 ha в двеста метровата ивица край брега на морето, в землището на гр. Созопол.

1.3.3. Законов статут на Поддържан резерват „Пясъчната лилия“, произтичащ от националното законодателство - закони и техните поднормативни актове

1.3.3.1. Законов статут на ПР, произтичащ от Закона за защитените територии (ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998 г., последни изменения и допълнения изм. ДВ. бр. 27 от 15 Март 2013 г., изм. ДВ. бр. 66 от 26 Юли 2013 г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014 г.).

Законът цели опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достояние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото.

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Предназначението на защитените територии не може да се променя освен по реда на глава трета от закона.

Опазването и ползването на лечебните растения в защитените територии се уреждат с отделен закон.

Категориите защитени територии са:

1. резерват;	4. поддържан резерват;
2. национален парк;	5. природен парк;
3. природна забележителност;	6. защитена местност.

Разпоредбите на този закон се прилагат за всички защитени територии независимо от собствеността върху горите, земите и водните площи в тях.

Определянето на забраните и ограниченията за извършване на дейности в границите на вътрешния пояс от санитарно-охранителните зони, попадащи в защитени територии, се извършва по реда на Закона за водите.

Съгласно ЗЗТ (ДВ бр.133/1998г.), чл. 5 територията се управлява като защитена територия четвърта категория.

Съгласно ЗЗТ, чл.26 (2) поддържаните резервати се управляват с цел:

- Поддържане на природния им характер;
- Научни и образователни цели и/или екологичен мониторинг;
- Възстановяване на популации на растителни и животински видове и/или условия на местообитанията им;

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

- Опазване на генетичните ресурси;

Съгласно ЗЗТ, чл.27 (1) в поддържаните резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

- Тяхната охрана;
- Посещения с научна цел;
- Преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
- Събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места;
- Провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки.

(1) Дейностите по ал. 1, т.5 се определят в плана за управление на поддържаните резервати.

Съгласно чл. 55 от Закона за защитените територии се разработват планове за управление при условия и по ред, определени с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

Плановете за управление на национални и природни паркове се разработват в срок до три години, а на резервати и поддържани резервати - в срок до две години от обявяването им. Плановете се актуализират на всеки десет години.

Законът определя изискванията, с които трябва да се съобразяват плановете за управление, както и тяхното съдържание.

Съгласно чл. 67 от Закона, охраната на защитените територии - изключителна държавна собственост, и обектите по Рамсарската конвенция и другите международни договори и конвенции се организира от Министерството на околната среда и водите. Горите в останалите защитени територии се опазват съгласно Закона за горите.

Регионалните органи на Министерството на околната среда и водите организират и осъществяват охраната на защитените територии - изключителна държавна собственост, в своите райони. Те организират подвижна паркова охрана и контролни пунктове.

Охраната на отделни резервати и поддържани резервати, извън границите на националните паркове, може да се предоставя от министъра на околната среда и водите на други органи на изпълнителната власт или на общини.

Защитените територии - изключителна държавна собственост, се разделят на охранителни участъци с площ до 1500 ha.

1.3.3.2. Законов статут на резерватната територия, произтичащ от Закона за биологичното разнообразие (ДВ, бр.77/09.08.2002 г., последни изменения и допълнения ДВ, бр.62/10.08.2010 г., изм. ДВ. Бр. 26 Юли 2013 г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014 г.).

Законът урежда отношенията между държавните, общинските, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Р България. В приложения са дадени видовете и местообитанията за опазване и защита.

Съгласно Закона, буферните зони около резервати и поддържани резервати, без тези, попадащи в национални паркове, обявени по реда на отменения Закон за защита на природата, запазват своите граници и режими, освен ако не са променени по реда на глава втора, раздел IV на този закон. Буферните зони около резервати, попадащи в национални паркове, се заличават с този закон.

Охраната на отделни резервати и поддържани резервати, извън границите на националните паркове, може да се предоставя от министъра на околната среда и водите на други органи на изпълнителната власт или на общини.

1.3.3.3. Законов статут на резерватната територия, произтичащ от Закона за устройство на територията (Обн. ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001 г., изм. и доп. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014 г., изм. ДВ. бр.105 от 19 Декември 2014 г.)

Този закон урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

Съгласно чл. 8 от Закона, конкретното предназначение на поземлените имоти се определя с подробния устройствен план и може да бъде: „...в защитени територии - за природозащита (природни резервати, национални паркове, природни забележителности, поддържани резервати, природни паркове, защитени местности, плажове, дюни, водоизточници със санитарно-охранителните им зони, водни площи, влажни зони, защитени крайбрежни ивици) и за опазване на обектите на културно-историческото наследство (археологически резервати, отделни квартали или поземлени имоти в населени места с културно-историческо, етнографско или архитектурно значение)...“.

1.3.3.4. Законов статут на поддържания резерват, произтичащ от Закона за държавната собственост (ДВ, бр.44/22.05.1996 г., последни изменения и допълнения, бр. 41/02.06.2009 г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 19 Декември 2014 г.) и Правилник за прилагането му (ДВбр.78/26.09.2006 г. последни изменения и допълнения ДВ,

бр.18/05.03.2010 г., изм. ДВ бр 40 от 13 Май 2014 г., изм. ДВ. бр.102 от 12 Декември 2014 г.)

С този закон се уреждат придобиването, управлението и разпореждането с имоти и движими вещи - държавна собственост, както и актуването на имоти - държавна собственост.

В закона няма конкретни текстове, ограничения, забрани, условия и други, които касаят защитените територии, вкл. поддържаните резервати.

1.4. СОБСТВЕНОСТ

В Конституцията на Република България са формулирани общите принципи и задължения по опазването и възпроизводството на околната среда; поддържане на равновесието на живата природа; разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната.

Поддържан резерват „Пясъчната лилия“ е изключителна държавна собственост.

1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА

1.5.1. Организационна структура и администрация

Съгласно разпоредбите на ЗЗТ, МОСВ и неговият регионален орган РИОСВ-Бургас провеждат и осъществяват **управлението, контрола и охраната** в поддържания резерват – чл. 46 (1) и чл. 47 (11).

Основна отговорна институция за управлението на поддържания резерват на държавно ниво е МОСВ, а на регионално – РИОСВ гр. Бургас.

Министерство на околната среда и водите

Законовата база, която определя компетенциите и се прилага от МОСВ (РИОСВ), включва: *Закон за защитените територии, Закон за биологичното разнообразие, Закон за опазване на околната среда, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закон за водите*. С други закони, като Закона за лова и опазване на дивеча, Закона за лечебните растения и Закона за рибарството и аквакултурите се определят правомощията на МОСВ (РИОСВ) в съответните специализирани направления. Министерството на околната среда и водите отговаря за държавната политика в сферата на опазването на околната среда (Постановление 278 на Министерския съвет, 1.07.1997 г., анекс към чл.1, §1). Задачите на МОСВ включват **“опазване на биологичното разнообразие и защитената природна среда”, “опазването и природосъобразното ползване на природните ресурси”**.

Специализирана структура за управление на защитените територии в България се явява Дирекция “Национална служба за защита на природата” (НСЗП) към МОСВ.

По-важни компетенции на МОСВ са:

- Поддържа Националната екологична мрежа;
- Координира дейностите на други министерства, ведомства, общини, обществени организации, научни и академични институти по опазване на биологичното разнообразие;
- Разработва и прилага механизми за стимулиране на дейности на собствениците или ползвателите, НПО, сдружения и др., насочени към опазването, поддържането и възстановяването на биологичното разнообразие;
- Организира системата за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и създава база данни и ГИС за регистриране състоянието и установяване измененията в биологичното разнообразие, осигурява достъп и обмен на данни по опазване на биологичното разнообразие;
- Контролира състоянието на околната среда на територията на страната;
- Утвърждава норми за емисии и концентрации на вредни вещества и ползването на възобновими и невъзобновими природни ресурси;
- Упражнява изключителното право на МС за управление на водите на национално ниво;
- Разработва политика на държавата в областта на използването и опазването на водите и защитата им от вредно въздействие;
- Разработва национален водностопански план, национална програма за устойчиво ползване на водите и утвърждава ПУ на речните басейни;
- Организира и ръководи НС за мониторинг на водите и обобщава водностопанския кадастър;
- Организира изготвянето на НС за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения.

РИОСВ-Бургас

Обхватът на действие на РИОСВ-Бургас включва територията на Бургаска област, част от Сливенска област (община Котел) и част от Варненска област (община Бяла) – общо 15 общини с територия 8 121 km² и население приблизително 472 000 жители. Територията на действие на инспекцията е втората по големина в страната след софийската.

По отношение опазването на биологичното разнообразие, защитените територии и горските екосистеми РИОСВ-Бургас има контролни, регулиращи и информационни функции.

В РИОСВ-Бургас има главен специалист – охрана и специалист – охрана на поддържани резерват „Пясъчната лилия“ към отдел БРЗТЗЗ.

Функциите на РИОСВ по отношение на биологичното разнообразие и защитените територии са определени в **Закона за защитените територии чл. 50** и **Правилник за устройство дейността на РИОСВ**.

По-важни функции на РИОСВ **съгласно чл. 50 от ЗЗТ** по отношение на ПР са:

➤ Координира и контролира прилагането на планове за управление в областта на научно-изследователската работа, поддържащите и възстановителните мерки за застрашени видове и местообитания, просветните и образователните екологични програми и други природозащитни дейности, осъществявани от други държавни органи, общини, неправителствени организации и лица;

- Организира мониторинг върху качествата на компонентите на околната среда;
- Организира и поддържа база данни и регионални регистри;
- Организира функционирането на посетителските центрове;
- Санкционира нарушителите в предвидените случаи.

Конкретните функции и задачи на РИОСВ по отношение опазването на биологичното разнообразие и защитените територии са посочени в Правилника за устройство на дейността на РИОСВ. В най-общи линии те се свеждат до регулиращи, контролни функции, свързани с превантивен, текущ и последващ контрол върху стопанисването и опазването на възобновимите и невъзобновимите природни ресурси; контрол по опазване на биологичното разнообразие.

По-важни функции на РИОСВ по други закони са:

➤ Контролира спазването на изискванията за опазване на биологичното разнообразие при осъществяване на дейностите на собствениците или ползвателите на земи, гори и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;

➤ Координира и контролира прилагането на ПУ, включително и интегрирането му в общинските планове и програми;

➤ Контролира опазването на растителните и животински видове, предмет на ЗБ;

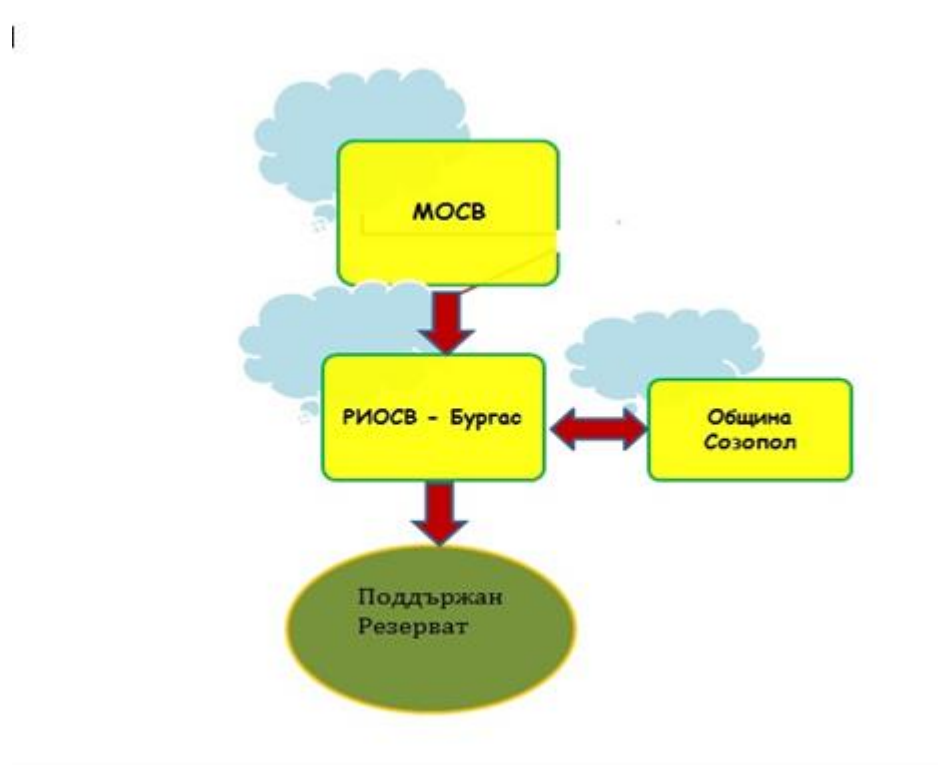
➤ Обслужва общините по опазване на околната среда чрез писмени предписания и заповеди;

➤ Контролира изпълнението на плановите документи, свързани с ползването на лечебни растения, дейността на билкопроизводителите, видът и количеството на билките за преработка, опазването на находищата на лечебни растения.

В изпълнение на своите правомощия директорите на регионалните органи на МОСВ в своите райони осъществяват и организират управлението на ЗТ (чл. 50, т. 1).

На **фигура 1.5.1-1** са дадени връзките и съподчинеността във функционалната структура по отношение на управлението на ПР.

Фигура 1.5.1-1 Връзки и съподчиненост във функционалната структура по отношение на управлението на ПР

1.5.2. Налични кадри, чиято длъжност е пряко свързана с извършване на дейности по контрол, опазване и управление на поддържаения резерват

При провеждане на своята дейност РИОСВ-Бургас има регулиращи, контролни и информационни функции, произтичащи от законовите и подзаконовите нормативни актове. Задълженията и компетенциите на регионалните инспекции, както и организационната структура са регламентирани в Правилника за устройството и дейността на РИОСВ.

Дейността на РИОСВ-Бургас се осъществява от служители на обща и специализирана администрация. Общият брой на наличния персонал и разпределението му по длъжности е както следва:

- общ брой – 51 служители и 1 директор;
- обща администрация – 11;
- специализирана администрация – 40;

Към РИОСВ-Бургас, Отдел „Биологично разнообразие, защитени територии и защитени зони“, има назначени:

- Гл. специалист – охрана на ЗТ, резервати „Ропотамо“, „Вельов вир“ и ПР „Пясъчната лилия“ и
- Специалист – охрана на ЗТ, резервати „Ропотамо“, „Вельов вир“ и ПР „Пясъчната лилия“

Подробна информация за Организационната структура и наличните кадри в РИОСВ-Бургас, е представена в **Приложение № 14**.

1.5.3. Материално-техническо обезпечаване

➤ Сграден фонд:

Сградният фонд е собственост на РИОСВ-Бургас, няма сграден фонд, ползван под наем. Единствено в сградата на РИОСВ-Бургас, в град Бургас са ситуирани работните места на служителите, свързани с ПР.

➤ офис оборудване:

За управлението на поддържания резерват няма изрично закупено офис оборудване. Експертите от отдел БРЗТЗЗ разполагат със 7 бр. компютри, 5 бр. преносими компютри, 7 бр. принтера, 2 бр. скенера, 1 бр. копирна машина, 2 бр. GPS, 1 бр. фотоапарат, 1 бр. видеокамера, 1 бр. уред за нощно наблюдение, 22 бр. бинокли, 3 бр. зрителни тръби

➤ транспортни средства:

Експертите от отдел БРЗТЗЗ разполагат с 4 бр. високопроходими автомобили и 1 бр. лек автомобил.

➤ комуникационни връзки:

Началникът на отдел БРЗТЗЗ и служителите по охрана разполагат с мобилни телефони.

➤ оборудване за работа на терен:

1. 5 бр. преносими компютри;
2. 2 бр. GPS;
3. 1 бр. фотоапарат;
4. 1 уред за нощно наблюдение;
5. 10 бр. бинокъла;
6. 1 бр. зрителна тръба;
7. 1 бр. моторна лодка;
8. моторни триони

➤ **туристическо оборудване:**

Отдел БРЗТЗЗ не разполага с туристическо оборудване.

➤ **посетителска инфраструктура (маркировка, екопътеки, паркова мебел, чешми, информационни и интерпретативни обекти и др.):**

Посетителската инфраструктура в териториалния обхват на РИОСВ-Бургас е означена с маркировка, налични са 30 бр. пътеки за посетители, 1 беседка, информационни и забранителни табели.

Информация по източници на финансиране - държавен бюджет, ПУДООС и други, изразходвани за периода от 2002 до 2012 г. за дейности, оборудване и др.

➤ **От ПУДООС:**

За периода 2002 - 2012 г. - **532798, 73 лв**

1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ

За последните 10 години, и до момента, няма програми, планове и проектни разработки, свързани със строителство и ползване на ресурси, на територията на поддържания резерват.

На територията на ПР се изпълнява настоящият проект, финансиран по ОПОС на стойност 1 464 750, 86 лв. (промяна със заповед № РД-924/02.12.2014 г.).

Планове и стратегии, които са в процедура на изработване или изпълнение, в района на поддържания резерват:

- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Созопол, 2014-2020 г.
- Проект „Интеграция на културно-историческите ценности и диверсификация на туристическите продукти на територията на община Созопол“ по ОПРР 2007 - 2013;
Има разработен ОУП на гр. Созопол, с одобрена Екологична оценка и Оценка за съвместимост, който към момента не е влязъл в сила.

1.6.1. Степен на реализация и актуалност, като цяло или на части от описаните проектни разработки

Горепосочените планове и проекти са в процес на утвърждаване или изпълнение.

1.6.2. Опис на научните разработки, свързани с поддържания резерват

Опис на научните разработки, свързани с ПР, е представен в **Приложение № 11.**

1.6.3. Опис на други разработки и програми, свързани с регионалното развитие, туризма и др. на различни нива, имащи някаква връзка с поддържания резерват

В процеса на изготвяне на ПУ, бе поискана информация от съответните административни структури за разработки, планове, програми, проекти и др., които се изпълняват на територията на поддържания резерват, землищата и общините, в които те попадат.

Изпратени бяха редица писма, от които над 15 конкретно за искане на информация за разработки, проекти, програми, имащи отношение с поддържания резерват.

Резултатите от събраната информация показват, че няма разработки, планове, програми, проекти, които по обхват попадат в границите на поддържания резерват. В **Приложение № 12** е представена подробна справка за изпратените писма с искане за информация и получената информация.

ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ

1.7. КЛИМАТ

1.7.1. Фактори за формиране на местния климат

Географското положение е основен климатичен фактор, тъй като определя слънчевото греење, атмосферния пренос с неговите сезонни изменения и формира типа климат в съответния климатичен пояс.

Страната ни е разположена в южната част на умерения климатичен пояс и на прехода към субтропичния пояс. Географското положение определя континентално и океанско климатично влияние.

Според класификационната схема на Събев и Станев (1963) територията на поддържан резерват „Пясъчната лилия“ попада в две климатични области: Европейско-континентална (Преходно континентална климатична подобласт) и Континентално-средиземноморска (Черноморска климатична подобласт), по-конкретно климатичните райони на Бургаската низина и Странджанското крайбрежие.

Непосредствената близост на водните маси на Черно море и характера на атмосферната циркулация са определящи за климата в района около поддържания резерват. Релефът е важен климатообразуващ фактор. Средиземноморският характер на климата се потвърждава основно от режима на валежите. Валежният максимум е главно през ноември, а минимумът е през август. Термичният режим на лятото е силно повлиян от бризовата циркулация. Друга особеност на климата тук е относително по-честата проява на мъгли през топлата част на годината.

1.7.2. Елементи на климата

Най-общо климатът на района може да се характеризира по следния начин – умереноконтинентален, със сравнително топли, но ветровити зими (средна януарска температура 3⁰С) и дълги, топли лета (средна юлска температура 23,7⁰С). Черно море и въздушните преноси от Средиземно море са основните му формиращи фактори. Пролетта настъпва рано. Лятото е слънчево, топло и сухо, но не е много горещо, поради влиянието на Черно море и бризовата циркулация. По-високи са средните юлски температури във вътрешността на района. Есента е по-топла от пролетта и с по-големи валежи.

Температура на въздуха: ср. месечни, ср. годишна, амплитуда и др.

За определяне на температурния режим са използвани данни от метеорологична станция с многогодишни наблюдения Созопол. В Таблица 1.7.2-1 са представени данни за температурния режим на въздуха.

Таблица 1.7.2-1 Средномесечна и годишна температура на въздуха в °C (Климатичен справочник, НИМХ)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Созопол	3,0	3,8	6,0	10,6	15,9	20,7	23,7	23,5	20,3	15,8	11,0	5,8	13,3

Лятото и есента са типично средиземноморски – дълги и сухи. Най-студен е месец януари със средна температура на въздуха 3⁰C, а най-топли са месеците юли и август със средна температура на въздуха 23,7 и 23,5⁰C. Годишната температура на въздуха е 13,3⁰C.

Годишната температурна амплитуда в района е една от най-ниските за страната – 19⁰C.

Таблица 1.7.2-2 Средна максимална температура на въздуха в °C (Климатичен справочник, НИМХ)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Созопол	6,0	7,2	9,	13,9	19,3	24,3	27,0	27,2	23,8	18,7	13,9	9,0	16,6

Максималните температури рядко надвишават 32-33⁰C, което е характерно за Средиземноморската област. Средната дневна температура на въздуха през лятото е около 27⁰C. Максимални дневни температури над 20⁰C се срещат през всички месеци на годината. Летните нощи са прохладни, а дните приятно топли, придружени с морски бриз. Средногодишната максимална температура на въздуха е около 16,6⁰C.

Таблица 1.7.2-3 Средна минимална температура на въздуха в °C (Климатичен справочник, НИМХ)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Созопол	0,0	1,0	2,9	7,0	12,3	16,8	19,3	20,1	16,7	12,1	7,7	3,1	9,9

Най-студен е месец януари със средна минимална температура на въздуха 0,0⁰C, през месец август тази стойност е 20,1⁰C, а годишната средна минимална температура на въздуха е 9,9⁰C.

Валежи: годишна сума, месечно разпределение и други

В Таблица 1.7.2-4 са представени данни за средномесечните и годишна сума на валежите за района около поддържания резерват. Режимът на валежите е силно повлиян от близостта на Средиземноморието и Черно море, като се характеризира със зимен максимум и летен минимум.

Таблица 1.7.2-4 Количество валежи в mm (Климатичен справочник, НИМХ)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Созопол	46	40	38	38	39	41	25	22	35	52	64	54	494

Годишната сума на валежите е 494 mm на m².

Сезонната сума на валежите е разпределена по следния начин:

- През **Зимата** – 140 mm
- През **Пролетта** – 115 mm
- През **Лятото** – 89 mm
- През **Есента** – 150 mm

В следващата **Таблица 1.7.2-5** е представена средната продължителност на максималния безвалежен период.

Таблица 1.7.2-5 Средна продължителност (дни) на максималния безвалежен период

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Созопол	12	10	13	11	12	13	16	18	16	13	11	11

По отношение на засушаванията територията попада в неблагоприятен район. Най-голям е средният брой на засушаванията през лятото и есента. Особено силно е изразено засушаването в края на лятото.

Влажност на въздуха

Прилежащият морски басейн обуславя целогодишно висока влажност на въздуха. Следващата **Таблица 1.7.2-6** представя данни за средната месечна и годишна относителна влажност на въздуха от Станция „Созопол“.

Таблица 1.7.2-6 Средна месечна и годишна относителна влажност (%)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Созопол	83	80	78	77	78	74	70	71	73	75	79	82	77

Средногодишната относителна влажност на въздуха е 77 %. Най-висока е през месец януари – 83 %, а най-ниска през месец август – 71 %.

Снежна покривка: дебелина и продължителност на снеготдържане и други

За по-голямата част от района снежната покривка е неустойчива и се задържа 10-20 дни, като дебелината ѝ варира от 1-10 cm през януари месец. В Странджа планина средната продължителност на снежната покривка е около 90 дни, а дебелината ѝ достига 20-25 cm.

Вятър: средна скорост, максимална скорост, преобладаваща посока и други

В прилежащите на поддържан резерват „Пясъчната лилия“ територии преобладават зимните северозападни и югозападни ветрове и то с почти двойно по-голяма скорост от средната за страната. През топлото полугодие (април-септември) преобладават източните ветрове, свързани с дневния морски бриз. Влиянието му се усеща в ивица до 40 km. Макар и с по-слабо климатично влияние, нощният бриз (от сушата към морето) е сред характерните климатични фактори. Средната му скорост (1-2 m/s) е значително под тази на дневния бриз (3-6 m/s).

Таблица 1.7.2-7 Средна месечна и годишна скорост на вятъра

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Созопол	3,7	3,4	3,2	2,0	1,7	1,9	2,0	2,2	2,7	2,9	3,3	3,5	2,7

Средната скорост на вятъра е 2,7 m/s. Най-силни са ветровете през зимните месеци – 3,3-3,7 m/s.

Характерни са и следните местни ветрове:

- югът – топъл и силен вятър, който идва откъм Беломорието;
- бялътс – топъл, опустошителен вятър, който идва откъм Мраморно море и изсушава почвата през ранната пролет;
- йесникът – североизточен вятър, който разкъсва облаците, прогонва мъглите и времето се изяснява;
- горнѐ – е силен, студен западен вятър;
- пурьас – студен северен вятър, който е характерен за зимата;

Таблица 1.7.2-8 Средна скорост на вятъра по посока, станция „Созопол“

Посока	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
N	7,9	7,0	6,3	5,3	5,1	4,5	4,9	4,4	6,2	6,3	6,4	7,0
NE	7,0	6,0	5,2	4,0	4,1	4,2	4,1	4,1	4,7	6,3	6,3	6,7
E	3,6	3,2	3,2	3,1	3,0	2,9	3,0	3,5	3,2	3,2	3,9	4,5
SE	4,7	3,6	3,4	3,4	3,1	3,4	3,3	3,9	3,1	3,5	3,7	4,5
S	7,6	5,5	4,8	5,6	3,8	3,2	3,5	3,7	3,7	4,3	5,6	5,5
SW	5,3	6,1	5,2	5,1	3,6	3,4	3,5	3,5	4,5	4,2	4,4	5,9
W	4,0	4,3	4,4	4,0	3,6	3,6	3,7	3,6	3,9	3,8	3,8	4,3
NW	4,9	5,3	5,3	4,1	3,9	4,0	4,4	3,9	4,7	4,7	5,0	5,9

Както се вижда от **Таблица 1.7.2-8**, най-силни са северните ветрове, следвани от южните със скорост, достигаща 7,6-7,9 m/s.

Слънчево греење

Комбинацията облачност – слънчево греене корелира с тази на температурата и ветровете. Максимумът на облачността е в периода ноември-февруари (средно 70 %). През пролетта количеството ѝ плавно намалява и през лятото достига минималните стойности от 26 % до 28 %. Средният годишен брой на ясните дни е 82, с максимум през лятото (15 дни месечно) и минимум през зимата (февруари – 2,7 дни). Слънчевото греене “отваря сезона” още през април (около 60 % от часовете преди и след обяд са слънчеви) и го “затваря” в края на септември.

Вегетационен период – брой дни с температура над 10°C, начало и край

Продължителността на периода на устойчиво задържане на температурата на въздуха над 10°C варира, но като цяло започва в началото на април и продължава до третото десетдневие на ноември.

Таблица 1.7.2-9 Дата на начало и край на периодите с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 0, 5, 10 и 15°C

Станция	0°C		5°C		10°C		15°C	
	начало	край	начало	край	начало	край	начало	край
Созопол	-	-	2.III	24.XII	11.IV.	22.XI	10.V	20.IX

Периодът на активна вегетация е от 6 до 7,5 месеца.

Таблица 1.7.2-10 Продължителност на дни с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 0, 5, 10 и 15°C

Станция	Продължителност (дни)				Температурна сума (C x дни)			
	0°C	5°C	10°C	15°C	0°C	5°C	10°C	15°C
Созопол	365	296	224	162	4850	4625	4115	3300

Продължителността на периода с трайно задържане на температурата на въздуха над 10°C, приеман за период на пълна вегетация на растителността е 224 дни. Температурната сума за този период е 4115.

1.8. ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ

1.8.1. Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия

Геоложкият строеж на поддържания резерват е гънков. Състои се от две гънкови геоструктури - Бургаски синклинорий и Странджански антиклинорий.

Бургаският синклинорий е представен от сенонски варовици, мергели и вулканити, еоценски, олигоценски, сарматски и плиоценски седименти, припокрити с квартернерни и

съвременни наслаги.

Предполага се, че Странджанският антиклинорий е оформен в края на горната и началото на долната креда. Най-интензивна разломна дейност е имало през горната креда и палеоцена, когато се е оформил Босненския дислокационен сноп, както и редица други разломни зони. Внедряването на големи количества магма през този период е следвало нарушенията в земната кора.

1.8.1.1. Фактори, формирали съвременния релеф през геологичните епохи

Развитието на релефа в района на поддържания резерват е протекло под въздействието предимно на вътрешните земни сили. Това не е ставало плавно, а чрез редуване на етапи на издигане и понижаване. Едновременно са се осъществявали и двата вида движения на земните пластове – издигане и понижаване. През кватернера поради няколкократно издигане на земните пластове са се образували 6 абразионни тераси. Тези движения са характерни и за съвременния етап.

1.8.2. Геоморфология на релефа

1.8.2.1. Принадлежност на територията спрямо геоморфоложкото деление на страната

Съгласно геоморфоложкото райониране на страната (по Алексиев – В: География на България, 2002), поддържаният резерват попада в:

Преходна (Краищенско-Средногорска) планинско-котловинна област (В)

Горнотракийска низинна подобласт (Вв)

Бургаски регион (Вв3).

1.9. ПОЧВЕНИ УСЛОВИЯ

1.9.1. Разпространение и характеристика

Територията на ПР заема почва, формирана върху стари морски (песъчливи) отложения, която е слабо изучена в България.

Този тип почва е описан в световната реферативна база за почвени ресурси (WRBSR, 2006) като *Arenosols*, докато в националната класификация те дори не са включени, поради неизяснена диагностика и класификация.

Освен по Черноморието, тези почви са разпространени и по Дунавските речни тераси и са формирани върху гредове и дюни.

В зависимост от различните климатични условия и релефни различия, както и възрастта на почвообразователните процеси, тези почви биват: пясъци от дюните; пясъци от дюни със символична първична растителност (най-вече лихенизирани гъби, мъхове и тревни

видове); пясъци от по-стари дюни (инициално развити), с ливадна и дървесна растителност; най-стари пясъчливи отложения.

Почвообразуващите скали оказват пряко влияние върху процесите на изветряне и почвообразуване. Почвообразуването протича в условията на термоксеричен (Бургаски и Мичурински) хидротермичен режим. Това определя ограниченото развитие на растителността, слабата акумулация на органична маса и началните процеси на почвообразуване.

Растителността като цяло е разредена с рядко покритие и слаба коренова система. Псамофитната растителност е определяща за Черноморието и тя се явява фитоиндикатор за пясъчните почви.

1.9.2. Анализ на механичните и физикохимичните свойства на повърхностния слой в поддържания резерват

Повърхностният земен слой се отличава с примитивен строеж на профила: А-С. Неговата мощност е до 30-60 cm, обикновено слабо зачимен, с малко корени и коренови власинки, ерозиран, с начални процеси на хумусообразуване. Структурата е нездрава разпрашена, със слабо свързани структурни агрегати.

Върху дюнните образувания мощността на (А) хоризонт е до 10 cm и той е с нездрава разпрашена структура или цялостно разпрашен, безструктурен.

Механичният състав при пясъчните почви се явява важен диагностичен показател. Те съдържат над 75 % пясък в повърхностния хоризонт и над 80-90 % в почвообразуващата скала.

Реакцията на почвата е слабо кисела.

Средното количество на органичен въглерод в хумусно-акумулативния хоризонт е 0,64 %, а в дълбочина намалява до 0,45 %. Съдържанието на хумус е ниско и много ниско, поради което и процесите на хумусообразуване и почвообразуване са в начален стадий.

Съдържанието на азот е в тясна зависимост от количеството хумус в почвата. Количеството на общия азот в повърхностния хоризонт варира от много малко 0,15 % до голямо.

Изследваните почви имат сравнително лоши общи физични свойства. Според водно-физичните показатели те са хидрофилни.

БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.10. ЕКОСИСТЕМА И БИОТОП

Екосистемите в ПР са коренни псамофитни и производни вторични.

Коренни псамофитни екосистеми

Псамофитните екосистеми заемат преобладаваща част от територията на ПР, с изключение на ограничени нарушени участъци, свързани с обраствания с рудерални растения в югозападната част на южния участък. Има култура от черен бор в северозападния пограничен край на северния участък.

Псамофитните екосистеми са формирани на природно местообитание 2130* *Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)*.

Производни вторични екосистеми

Към производните вторични екосистеми се отнасят фрагменти от рудерални съобщества и микрогрупировка на култура от черен бор.

Съобразно целите на Плана за управление, в границата на ПР са разгледани 3 броя местообитания с различен систематичен ранг според класификационната система на Европейския съюз EUNIS. (Приложение № 2, Таблица № 1.10.1-1).

1.10.1. Биологична характеристика на растителния вид пясъчна лилия (*Pancratium maritimum*) и съпътстващите го растителни видове

Пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) е многогодишно тревисто луковично растение от сем. *Amaryllidaceae*. Надземните части на възрастните индивиди достигат до 50-60 cm височина, а луковицата може да се разполага на дълбочина до 80 cm. У нас липсват данни за репродуктивните възможности, но в други части на ареала изследванията показват, че видът се характеризира с добра семенна продуктивност (потвърждаващо се и от наши наблюдения), като броят на семената достига 15-20 за цвят (рядко може и значително повече). Семената са леки, като в научните публикации се посочва, че това благоприятства разпространение с помощта на вятъра и водата, но също така и с птици. Не са известни публикувани данни за кълняемостта на семената при българските популации, но изследвания в други страни показват, че тя е добра и може да достига 95 %. Същевременно, изглежда че вегетативното размножаване играе важна роля в поддържането на популациите, което за някои страни от ареала е потвърдено и с генетични изследвания. Наблюденията в ПР показаха, че младите индивиди (резултат от предполагаемо семенно размножаване) са видимо по-добре представени върху нестабилизираните участъци на дюните (източните граници на ПР), но отсъстват в участъци с уплътнен субстрат и гъста тревна растителност

(т.е. стабилизиран дюн). Опрашителите у нас изглежда не са известни, но справките в чуждата литература показват, че са разнообразни и видовият им състав е свързан с конкретния регион. По отношение на растителността, пясъчната лилия е свързана със съобщества върху пясъчни субстрати със значително участие на многогодишни видове. Като цяло видът е характерен за по-стабилизираните дюнни форми, но може да се среща и по ембрионални дюни. Съпътстващите пясъчната лилия растения са едно-, дву- и многогодишни видове с изявена псамофитна природа.

1.10.2. Преглед на литературните данни за минали проучвания на вида

Основни проучвания на пясъчната лилия са проведени в средата на 70-те години на миналия век от Велчев и Василев (1976), в чиято публикация са представени данни от еколого-биологично и фитоценологично проучване на вида и са описани асоциациите, в които той участва като доминант или асектатор. В публикацията е представен и видовият състав на асоциациите, който в основата си формира видовия състав на флората в района. Данни за флористичния състав на резерватната територия и за популацията на пясъчната лилия се съдържат и в някои по-късни публикации (Велчев и др. 1985; Апостолова 2012; Гусев и Цонев 2014), но като цяло литературните източници, от които може да се черпи информация за флората, са малобройни.

През голям период от време информацията за растителното разнообразие, включително растителните съобщества, екосистеми и биотопи в ПР е много ограничена. Частична характеристика на природното местообитание се съдържа в новото издание на Червена книга на Република България. Т. 3. Природни местообитания (Бисерков и др., 2012).

1.10.3. Анализ на съвременното състояние на находището и промените, настъпили в исторически план. Исторически обзор и оценка на антропогенното влияние

Много съществено обстоятелство при анализа на сумарните въздействия върху територията е не само фактът, че ПР е най-малкият по площ в страната, но и че спада към една от най-антропогенно повлияните територии на България в Евксинската провинция, Западнокрайбрежен Черноморски окръг, район Южно Крайбрежие. Малката площ предопределя значимото общо екологично влияние на пограничните територии, високата относителна тежест на линейните нарушения във вътрешността на резерватната територия, както и по-малката устойчивост при външни въздействия. Важно е обаче при анализа на антропогенните въздействия да се отчете и допълнителното обстоятелство, че поради разделянето на ПР на два обособени участъка, ефективната площ на значително

неповлияните от антропогенна дейност участъци се снижава многократно. Типът на формата на границата на ПР (с нейните разделени пространствено и екологично два участъка) предопределя голяма за дадената площ погранична контактна територия и липсата на географски, ясно изразена типична “сърцевинна зона”, която може да бъде достатъчно ефикасно изолирана от околните на ПР територии, от външни въздействия и прониквания на антропофитни елементи.

Въпреки че територията на ПР е оградена с мрежа и обозначена с информационни табели, следи от утъпкване се наблюдават и в двата участъка. В северния участък има “трайно установена” пътека за регулярен достъп. Пътеката е с изградени два входно-изходни портала, при подхода към нея в западната и част, в резерватната територия има няколко бетонни стъпала. Увредените площи от тази пътека сред стабилизирани дюни се оценяват на 45 m².

Основанията за обявяване на защитената територия са от ботаническо и хабитатно естество. Този факт свидетелства, че преди повече от петдесет години състоянието на тези дюнни комплекси е било изправено пред критично висок антропогенен натиск. Целта на защитената територия е определена като опазване и постигане на благоприятно природозащитно състояние на **“едно от най-големите находища на пясъчна лилия върху пясъчни дюни.”**

Режимът на дейности в защитената територия, освен с поддържането на растителните съобщества на пясъчната лилия, ясно откроява и най-голямото предизвикателство пред най-малкия български ПР в една туристически и рекреационно наситена среда: контрола върху разпространението на рудералната растителност.

Важно е да се има предвид, при разбирането на характера и значимостта на антропогенните намеси в резерватната територия, че от времето на техния най-значим натиск и проявление, е изминал един период със съществени социално-икономически промени и допълнително увеличен рекреационен натиск.

Както понастоящем, но още повече в един период, обхващащ цялото съществуване на ПР, наличието до неговите граници на инфраструктурни и технически съоръжения, както и развитието на рекреационни и туристически дейности в района около ПР, осигуряват човешко присъствие и косвено антропогенно въздействие, което е и източник на различни заплахи за благоприятното природозащитно състояние на екосистемите и природните местообитания в ПР. Тези заплахи, които имат постоянно действие и сумарен ефект,

понастоящем са по-интензивни спрямо времето на обявяването на територията под защита и времето, когато е увеличен нейният обхват.

Липсват достатъчно данни, които да позволят достоверно сравнение на съвременното състояние на находището, с това от предходни периоди. Понастоящем състоянието изглежда е стабилно, независимо от значителното туристическо натоварване, достигащо до границите на ПР. Това в немалка степен се осигурява от съоръженията, ограничаващи достъпа на туристи до територията. Установени са някои рудерални и неместни растения, чието присъствие е без съмнение свързано с антропогенното натоварване в съседните територии. Храстовите групировки (представени ограничено в резерватната територия), макар и съставени преимуществено от естествени за района растителни видове, не са характерни за включените в ЗТ местообитания.

Общата оценка за територията на ПР е за средно (до силно) повлияване от човешка дейност.

1.10.4. Данни от проект на Дирекция „НСЗП“, „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ за ПР „Пясъчната лилия“

В обхвата на проекта на дирекция „НСЗП“, „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ за поддържан резерват „Пясъчната лилия“ не са извършвани проучвания, тъй като защитената територия не попада в защитена зона по Директива 92/43.

Въпреки това, в близост - южно, в ЗЗ „Ропотамо“ и северно, в ЗЗ „Златна рибка“, от поддържания резерват, са картирани природни местообитания 2130* *Стабилизирани дюни*, които могат да се ползват като насочваща информация.

Данните от тези проучвания са достъпни от официалната страница на мрежата Натура 2000 в България на адрес:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001001&siteType=HabitatDirective>.

1.11. ФЛОРА

Теренни проучвания и инвентаризация на флорния състав

Изследванията са проведени по маршрутен метод в края на вегетационен сезон 2014 г., като е обходена цялата резерватна територия в съответствие с определените граници на обекта.

При определянето на висшите растения е използван „Определител на растенията в България“ (Делипавлов и др. 2003), като в част от случаите опознаването е проведено още на терен, в други – при камерални условия. Флорогеографските елементи следват “Конспект на висшите растения в България (Асьов и Петрова, 2012).

Природозащитният статут на видовете е определен по Petrova & Vladimirov (2009) и Пеев (2012). Законовата защита на консервационно значимите видове е показана съобразно Закона за биологичното разнообразие в България (ЗБР) и международни нормативни документи (Бернска конвенция).

Данните за находищата на консервационно значими видове са снети с GPS Garmin Etrex Legend, като по време на теренна работа са отчитани подходящи характеристики на популациите, когато това е било приложимо.

Класификационната система, по която е изготвен списъкът на видовете мъхообразни (**Приложение № 2, Списък № 3**) следва основно Frey et al. (2006) и тази от „Списък с видовете на мъховете в България“.

Класификационната система, по която е изготвен списъкът на видовете лихензирани гъби (**Приложение № 2, Списък № 2**) следва основно Wirth et al. (2013).

Списъци по литературни източници за допълване на данните на флорния състав

Всички видове висши растения, посочени в литературата за поддържания резерват, са установени при настоящото проучване. Изключение прави 1 вид, който е представен в **Приложение № 2 (Списък № 4)** и е означен със „*“.

Предходните проучвания в резерватната територия се отнасят конкретно до екологията и биологията на пясъчната лилия и не засягат популациите на другите видове висши растения с консервационно значение.

Обобщена информация за: богатство на таксоните, общ брой на видовете, общ брой и разпределение на видовете с природозащитен статус

В резерватната територия са установени общо 61 вида висши растения. При настоящото изследване е потвърдено наличието на всички видове, посочени в литературните източници, с изключение на един, който не бе локализиран по причини, свързани със сезонността в развитието му. Установените видове висши растения се отнасят към 51 рода и 25 семейства. Очаквано във флората на ПР липсват представители на споровите и голосеменните растения. Към едноседелните растения се отнасят 14 вида, а останалите 47 са двуседелни. Пълен списък на установените таксони е представен в **Приложение № 2 (Списък № 4)**. По такъв начин, независимо от неголямата си територия, ПР „Пясъчната

лилия” съхранява около 3 % от флората на южното Черноморие. Значението му за опазването на псамофитната растителност у нас обаче е значително по-голямо и няма съмнение, че защитената територия играе важна роля в опазването на дюнни местообитания с характерна флора.

Във флората на поддържания резерват най-добре са представени евромедитеранските, евроазиатските и видовете с понтийска компонента, формиращи един комплекс с изразен преходносредиземноморски характер, типичен за флората по южното Черноморие. Установени са незначителен брой рудерални видове, което не се отразява на естествения характер на флората.

От ПР „Пясъчната лилия” до момента са известни 9 вида висши растения с консервационен статус. Осем от тях са включени в Червения списък на висшите растения в България и в Червена книга на Република България (Пеев, 2012), всички с категория „Застрашен”. Осем вида са в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие, един от тях и в Приложение 2а. Един вид е включен в Бернската конвенция. Данни за консервационно значимите видове са представени в **Приложение № 2 (Таблицы)**. Машерколистното плюскавиче (*Silene thymifolia*) не е регистрирано при настоящето проучване, вероятно поради сезонност в развитието. При останалите видове структурата на популациите не се отличава съществено от тази, наблюдавана в други български находища.

Установените в ПР мъхообразни са от един вид от отдела на листнатите мъхове (**Приложение № 2, Списък № 3**). Той няма консервационна значимост.

Установените на територията на ПР лихенизирани гъби са от един клас – на торбестите гъби (*Ascomycetes*). Установен е един епигеен вид, който няма консервационна значимост - *Cladonia foliacea*.

При теренните изследвания, в границите на ПР не са намерени макромицети.

От лечебните растения в границите на поддържания резерват са намерени 12 вида, отнасящи се към 12 рода и 9 семейства (**Приложение № 2, Списък № 1**). Предвид малката територия на ПР и общия брой растения, установеният брой лечебни растения, показва, че те са важна част от неговата флора. В границите на поддържан резерват “Пясъчната лилия” е намерен само един лечебния вид с консервационен статус Ветрогон морски (*Eryngium maritimum*) представен с единични екземпляри в местообитание 2130* *Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)*. Видът е с категорията “Застрашен”, включен е в Червена книга на Р България т. 1 и Закона за биологичното разнообразие (2002). Намирането на единични екземпляри от този вид, видимо подтиснат в своето развитие в

този тип местообитание, за което морският ветрогон е характерен вид, е сигнал за настъпващи промени. Присъствието в находището на лечебни видове, като бабини зъби (*Tribulus terrestris*), малина (*Rubus idaeus*), тученица (*Portulaca oleracea*), както и на други рудерални видове показват, че то е антропогенно повлияно. Това се дължи на придвижването на голям брой летовници в района през летните месеци.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване на висшите растения

Статутът на територията благоприятства опазването на флората като цяло и на консервационно значимите видове в частност, независимо от силното антропогенно натоварване, достигащо практически до самата граница. Установените заплахи са главно с високо значение, но подлежащи на преодоляване. Идентифицирани са следните отрицателно действащи фактори (Таблица 1.11.1-1):

Таблица 1.11.1-1 Отрицателно действащи фактори и мерки за опазване

Фактор	Обхват	Мерки за преодоляване
Нарушаване на оградата, маркираща границите на ПР.	Фактор с много високо значение. Констатирано е значително нарушаване на оградата в централния дял на ПР и видимо утъпкване, следствие от това; Установено е и чувствително отслабване на заграждението в южния участък на ПР.	Частична или цялостна подмяна на огражденията на ПР, в случай че не противоречи на Закон или подзаконов нормативен акт към датата на стартиране на изграждане или частична, или цялостна подмяна на оградата. Тази мярка следва да се разглежда като приоритетна.
Замърсяване с битови отпадъци.	Незначително в ПР, в по-висока степен до границите на територията, отчитайки непосредствения контакт с плажната ивица; значение – ниско.	Периодично или текущо отстраняване на отпадъци по границите на ПР.
Събиране на консервационно значими видове растения (изкл. събиране за научни колекции,	Потенциално по цялата територия. Този фактор би повлиял във висока степен популацията на пясъчната лилия и в по-малка степен останалите консервационно значими видове. Към момента не е установено унищожаване	Запазване на контрола, препятстващ събирането на консервационно значими видове висши растения.

след съгласуване с министъра на околната среда и водите или упълномощени от него длъжностни лица).	на растения.	
Слабо познаване на тенденциите в популациите на консервационно значими видове.	Цялата територия Фактор със средна степен на значимост	Мониторинг на всички консервационно значими видове, установени в границите на ПР.
Неместни видове растения в границите на ПР.	Южния участък на ПР Установени са единични възрастни растения от <i>Юка</i> и е наблюдавано вегетативно разрастване. Значение – високо	Пълно отстраняване на неместните видове при прилагане на мерки за минимизиране на нарушения на субстрата. Приоритетна мярка, която следва да се приложи в максимално кратки срокове.
Неместни инвазивни видове растения извън границите на ПР.	Значение – средно.	Споразумение със собствениците на съседни имоти за недопускане отглеждането на инвазивни декоративни растения.
Рудерални видове в границите на ПР.	Установени са рудерални видове растения по западните граници на южния и централния дял на ПР. Фактор с високо значение.	Отстраняване на рудералните елементи. Приоритетна мярка, която следва да се прилага периодично и в следващите години.
Обрастване с храсти на дюнните местообитания в	В западната част на южния дял на ПР. Значение – високо.	Отстраняване на храстовата растителност.

границите на ПР		
Недостатъчно информационно осигуряване	Значение умерено високо, косвено.	Изготвяне и поставяне на информационно табло със снимков материал за консервационно значимите видове в ПР.

Статутът на резерватната територия **благоприятства** в достатъчна степен опазването на **лечебните** растения, с изключение на някои консервационно значимите видове, представени с единични екземпляри. Растителността в ПР е повлияна негативно от активния антропогенен натиск, наблюдаван в района. Идентифицирани са следните отрицателно действащи фактори върху популациите на лечебните растения (**Таблица № 1.11.1-2**).

Таблица № 1.11.1-2 *Отрицателно действащи фактори и мерки за преодоляване*

Фактор	Обхват	Мерки за преодоляване
Антропогенно повлияване вследствие на големия брой летовници, преминаващ през района на ПР в летните месеци. Превръщане в сметище на прилежащи до резерватната територия райони. Близостта до град Созопол, голям курортен център с национално и международно значение.	Цялата територия. Значение – много високо	Провеждане на мониторингови изследвания на консервационно значимите видове. Предприемане на мерки, в съответствие със статута на ЗТ. Подмяна на металните заграждения с нови и по-надеждни. Почистване на резерватната територия от битови отпадъци. Премахване от резерватната територията на растителни видове, които не са естествен компонент на растителното съобщество, като шипки, къпини, лози и смокинови храсти.
Климатичните промени наблюдавани в последните десетилетия	Цялата територия. Значение – високо	Провеждане на мониторингови изследвания на лечебните видове. При установяване на негативни промени – предприемане на мерки, в съответствие със статута на ЗТ.
Необходимост от	Цялата територия.	Поставяне на допълнителни

Фактор	Обхват	Мерки за преодоляване
допълнително информационно осигуряване.	Значение – косвено, високо.	информационни табели, добре илюстрирани, на подходящи места край ПР, с кратка и точна информация за опазването биологичното разнообразие.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Като обект на специални мерки се предлага 1 вид - пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) (Таблица 1.11.1-3). Препоръчва се за провеждане на специални мерки за опазване, поради високата му консервационна стойност и поради уязвимостта на местообитанието му.

Таблица 1.11.1-3 Видове висши растения, които се предлага да бъдат обект на специални мерки

Вид	Обосновка	Мерки
Пясъчна лилия (<i>Pancratium maritimum</i>)	Видът е основен обект на опазване в ПР. Включен в Червения списък на висшите растения в България и Червена книга на Република България с категория Застрашен EN B1ab(iii,iv)+2ab(ii,iv), както и в Приложение 3 на ЗБР.	Мониторинг на благоприятното природозащитно състояние на пясъчната лилия. Изследвания на репродуктивните способности и възобновяването.

Един лечебен вид се предлага като обект на специални мерки за опазване - Ветрогон морски (*Eryngium maritimum*), който е с категория “Застрашен”, включен е в Червена книга на Р България т.1 и Закона за биологичното разнообразие (2002) (Приложение № 2, Таблица № 1.13.2.1- 1).

Видът се препоръчва, поради неговата консервационна значимост, включен е в Приложение 1 на ЗБР и Червена книга на Р България, т. 3 и поради намирането на единични индивиди. Необходимо е провеждането на мониторинг. Ефективни ще бъдат и изследванията, свързани с биологията на размножаването на вида, включващи ембриологични проучвания и *in vitro* методи за размножаване.

1.12. ФАУНА

1.12.1. Безгръбначни животни

Теренни проучвания и инвентаризация

При теренните изследвания, извършени през месец септември 2014 г. са установени 8 вида безгръбначни животни, принадлежащи към 8 рода, 7 семейства, 6 разряда, 2 класа, два типа (**Приложение № 2, Списък № 5**). Площта на защитената територия е много малка и представлява специфично местообитание - дюни с оскъдна растителност. При анализ на територията не са установени потенциални местообитания за целеви видове.

Списъци по литературни източници за допълване на данните

Beshkov & Slivov (2006) съобщават за специфичния за района локален ендемит – нощната пеперуда (*Valerietta hreblayi*). От съседни територии и в сходни местообитания са съобщени още няколко вида молуски (Dedov & Hubenov, 2007), златки (Sakalyan, 2003); бръмбари бегачи (Gueorgiev & Gueorgiev, 1995; Костова, 2012; Teophilova et al., 2012) и пеперуди (Beskov et al. 1999; Abadjiev, 2001), които е много вероятно да бъдат установени на територията на поддържания резерват. Всички те са псамофибионти и са установявани в дюни в местността Каваците и/или Аркутино. Списъкът с използваната литература е даден в **Приложение № 1**.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване

Има частично замърсяване в прилежащите на ПР територии с битови и строителни отпадъци. За намаляване на въздействието върху резерватната територия, е необходимо оградата да се поддържа в добро състояние, така че да ограничава разпространението на отпадъците в ПР.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Природозащитният статус на видовете безгръбначни животни и тяхната консервационна тежест в национален и международен мащаб е представен в **Приложение № 2 (Таблица № 1.12.1-1)**. За аргументирано определяне на видове, обект на специални мерки е въведена т.н. “консервационна тежест” (КТ). Няма видове с консервационна тежест по приетата от нас методика. В границите на ПР е установен един локален ендемит, разпространен само в този район на южното Черноморие и два български ендемита. Единият от тях е определен като почти застрашен вид (NT) за цяла Европа.

Списъци с установените видове

В **Приложение № 2, Списък № 5** са дадени списъци на установените видове.

1.12.2. Влечуги

Теренни проучвания и инвентаризация

Видовият състав на херпетофауната е изведен чрез съпоставка на екологичните условия в територията на ЗТ (географско положение, надморска височина, земно покритие и др.) с достъпната научна информация за разпространението и биологията на земноводните и влечугите в България (литературни данни, модели, карти, данни от полеви изследвания и др.).

По време на полевите изследвания (октомври 2014 г.) са установени 2 вида – зелен гущер (*Lacerta viridis*) и пепелянка (*Vipera ammodytes*), и е направена експертна оценка на територията на поддържания резерват, като местообитание на видове от херпетофауната.

Списъци по литературни източници за допълване на данните

В прегледаната научна литература върху българската херпетофауна за територията на ПР няма съобщени видове. За района на Созопол са съобщени общо 19 вида земноводни и влечуги (в над 20 публикации, като по-съществени са трудовете на: Ковачев, 1912; Буреш и Цонков, 1933, 1934; Müller, 1939; Moeller, 1990; Schlüter, 2005). Според представените в работата на Stojanov et al. (2011) карти на разпространението на земноводните и влечугите в България, територията на ПР попада в ареалите на 9 вида земноводни и 23 вида влечуги.

Видов състав на херпетофауната

Територията на ПР е с много малки размери и е изцяло заета от специфичен тип местообитания – пясъчни дюни с оскъдна тревна и храстова растителност. За такъв тип местообитания са характерни сравнително малък брой видове от българската херпетофауна. В Приложение № 2 (Таблица № 1.12.2-1) са представени приложените методи за установяване на видовия състав на херпетофауната. В тази връзка, въпреки че за района на Созопол са известни множество видове, то като вероятни постоянни обитатели на ПР могат да се посочат 2 вида земноводни (от разред Безопашати земноводни (*Anura*)) и 7 вида влечуги (1 вид от разред Костенурки (*Testudines*) и 6 вида от разред Люспести (*Squamata*), от които 3 вида от подразред Гущери (*Sauria*) и 3 вида от подразред Змии (*Serpentes*)). Отнесено към видовия състав на херпетофауната на национално ниво, това означава, че в ПР се срещат съответно 9 % и 18 % от известните видове земноводни и влечуги в България. Таксономичният списък е даден в Приложение № 2 (Списък № 5). Възможно е временно навлизане в територията на ПР и на други видове, но те не могат да се причислят към фаунистичния състав на ПР.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване

Основният отрицателно действащ фактор е застрояването на близките околности, което води до прекъсване на естествената връзка между територията на ПР и околните територии (на ниво природни местообитания). Вследствие на това значително намалява възможността за придвижване на животни от съседните територии към ПР и обратно. От друга страна площта на самия ПР е твърде малка и в нейните граници не биха могли самостоятелно да съществуват жизнени популации на земноводни и влечуги.

Необходимо е осигуряване на биокоридори между ПР и незастроените територии, западно от асфалтовия път.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Природозащитният статус на видовете земноводни и влечуги е представен в **Приложение № 2 (Таблица № 1.12.2-2)**. Най-голяма консервационна тежест ($KT = 8$) има Шипобедрената костенурка (*Testudo graeca*). Специални мерки, различни от даденото по-горе, не са необходими.

Списъци с установените видове

В **Приложение № 2, Списък № 5** са дадени списъци на установените видове.

1.12.3. Птици

Теренни проучвания и инвентаризация

Теренните проучвания и събирането на информация са направени през месеците септември и октомври 2014 г.

Списъци по литературни източници за допълване на данните за птиците

Поради малката площ на ПР и поради факта, че е разположен в непосредствена близост до плажа на вилно селище “Каваците”, в ПР има вероятност да гнезди само един вид птица - качулатата чучулига (*Galerida cristata*). Няма литературни данни за гнездящи птици на територията на ПР. Преминаващи за територията на ПР могат да бъдат: бяла стърчиопашка (*Motacilla alba*), жълтокрака чайка (*Larus michahellis*), домашно врабче (*Passer domesticus*), селска и градска лястовица (*Hirundo rustica*, *Delichon urbicum*).

В **Приложение № 2 (Таблица № 1.12.3-1)** е представен списък на видовете птици срещащи се в ПР по литературни източници и от теренните наблюдения, техния консервационен статус в национален и международен план и техния статус в ПР: Г - гнездящ/размножаващ се (В- вероятно гнездене, С - сигурно гнездене), П - постоянен, М - мигриращ, З - зимуващ, Сл - случаен). Четири от видовете са част от ЗБР и същите тези видове са включени в Бернската конвенция.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване

Територията на ПР „Пясъчната лилия“ не предоставя условия за гнезденето на орнитофауна. Поради тази причина не е необходимо да се взимат конкретни мерки за опазване на птици.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Няма видове, които да са обект на специални мерки.

Зоогеографска характеристика

Четири от видовете принадлежат към палеарктичния тип (бяла стърчиопашка, домашно врабче, качулата чучулига, градска лястовица), селската лястовица принадлежи към холарктичния тип и жълтокрака чайка е с неизвестна зоогеографска характеристика.

Видове с намаляваща численост. Причини

Няма видове с намаляваща численост.

Списъци с установените видове

Таксономичен списък е представен в **Приложение № 2 (Списък № 5)**.

1.12.4. Бозайници

Теренни изследвания и инвентаризация

Теренните проучвания и събирането на информация е направено през месеците септември и октомври 2014 г. В **Приложение № 2 (Таблица № 1.12.4-1)** са представени източниците на информация и прилаганите методи за установяване на видовото разнообразие на бозайната фауна на територията на поддържан резерват „Пясъчната лилия“ и района. Присъствието на видове се потвърждава главно с прилагането на косвени методи (следи от жизнената дейност, анкети и др.) и литературни източници, отнасящи се до разпространение на голяма част от видовете и техните ареали на територията на ПР.

Видово разнообразие

На територията на ПР „Пясъчната лилия“ и района са установени временно обитаващи или преминаващи 4 вида бозайници: див заек (*Lepus europaeus/capensis*), обикновена горска мишка (*Sylvaeetus/Apodemus sylvaticus*), домашна мишка (*Mus musculus*) и чакал (*Canis aureus*).

Литературни източници за допълване на данните за бозайниците

В ПР има вероятност да обитават само два вида гризачи. Няма литературни източници за присъствие на бозайна фауна.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване

На територията на ПР „Пясъчната лилия“ практически няма присъствие на бозайна фауна.

Природозащитният статус на видовете бозайници е представен в **Приложение № 2 (Таблица № 1.12.4-2)**.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Няма видове бозайници обект на специални мерки.

Списъци с установените видове

Таксономичен списък е представен в **Приложение № 2 (Списък № 5)**.

В **Приложение № 2 (Таблица № 1.12-3)** е представена матрицата за определяне на консервационната тежест (КТ) на видовете от фауната по българско законодателство и европейски директиви.

1.13. КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.13.1. Урбанизирани територии

Община Созопол се намира в южната част на Бургаския залив, в полите на Странджа. На север граничи с Община Бургас, на запад с Община Средец, на юг с Община Малко Търново, на югоизток с Община Приморско и на изток с Черно море. Площта на общината е 530 km², което представлява 6,6 % от територията на Област Бургас. От общо 51-километровата брегова ивица – 17,1 km са заети от пясъчни плажове.

В административно отношение общината принадлежи към Област Бургас, а неин административен център е гр. Созопол. В състава на общината участват 12 населени места, от които 2 града – Созопол и Черноморец и 10 села – Равадиново, Атия, Росен, Равна гора, Крушевец, Зидарово, Присад, Габър, Вършило и Индже войвода.

Фигура 1.13.1-1 Община Созопол

В следващата Таблица 1.13.1-1 са представени площта и гъстотата на населението на населените места от Община Созопол.

Таблица 1.13.1-1 Площ и гъстота на населението от прилежащите на Община Созопол населени места към 02.2011 г.

Населено място	Територия, km ²	Гъстота на обитаване, души/ km ²
гр. Созопол	41,829	103,2
гр. Черноморец	30,561	95,4 (вкл. с. Атия)
с. Атия	към гр. Черноморец	-
с. Вършило	46,493	2,4
с. Габър	45,407	6,1
с. Зидарово	60,29	18,6
с. Индже войвода	91,301	2,0
с. Крушевец	52,94	15,9
с. Присад	17,18	6,6
с. Равадиново	27,25	23,6
с. Равна гора	28,43	23,3
с. Росен	38,386	37,1
Община Созопол	480,067	37,1

1.13.2. Транспортна инфраструктура

Няма изградена пътна инфраструктура в границите на ПР.

1.13.3. Туризм и рекреация

В Актуализацията на Общинския План за Развитие на Община Созопол за периода 2012-2013 г. защитените територии са посочени като фон, среда и потенциален ресурс за туризм.

Програма за устойчиво развитие на туризма в Община Созопол – включва пет приоритета, които са както следва: алтернативни форми на туризм, инфраструктура и околна среда; структури и обучение; маркетинг, реклама и информация.

В Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Созопол 2014-2020 се посочва, че на територията на Община Созопол съществуват възможности за развитие на екотуризм.

В Областна Стратегия за развитие на Област Бургас за периода 2014-2020 г. се посочва, че богатото културно-историческо наследство и природа създават условия за развитие на алтернативни форми на туризм и нови туристически продукти. Поставя се тенденция към прилагане на иновативни туристически практики, използващи потенциала на защитените територии. Бъдещото развитие на туризм в тези територии трябва да бъде регулирано, за да се предотврати натоварване от човешки потоци в защитените места.

1.13.4. Информираност на обществеността за ПР и отношението към него

В процеса на изготвяне на плана за управление бяха проведени анкети с местни жители в района на ПР. Целта беше да се установи отношението им към ЗТ и тяхната информираност за нея.

Отговорите показват, че повечето от анкетираните местни жители знаят, че на територията на община Созопол, землището на гр. Созопол има защитена територия, но част от тях не са наясно с нейната категория и статут, както и ограниченията, които тя налага.

1.14. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ

1.14.1. Туристическа дейност и рекреационни ресурси в прилежащата на ПР територия, вкл. и елементите на инфраструктурата

ПР попада в землището на гр. Созопол – един от най-бързо развиващите се морски курорти у нас. Той е един от най-старите градове по българското Черноморие и един от най-популярните морски курорти в страната.

В района на ПР, извън неговите граници, има изградена туристическа инфраструктура.

Районът около поддържания резерват попада в **крайморски маршрут гр. Созопол – р. Ропотамо – гр. Приморско**. Маршрутът е с дължина 20 km и продължителност 7 часа. От квартал Новия град на Созопол се тръгва на юг и за около 30 минути (2 km) се стига до местността Божака (Буджака), където на полуостров с нос Колокита се намира защитена местност „Колокита“. На площ от около 650 km² се наблюдават интересни скални образувания и малки заливчета. На нос Св. Стефан има малък параклис. Следва големият залив Каваците, където са разположени къмпингите „Веселие“ и „Каваците“, поддържаният резерват „Пясъчна лилия“ и природна забележителност „Пясъчни дюни Каваците“. След около 2 km в южна посока се стига до нос Агалина, в края на рида Кукув баир. За да се запазят уникалните скални образувания и специфичната крайморска растителност и животински свят, местността е обявена за природна забележителност през 1980 г. На около километър на юг е разположено ваканционното селище „Дюни“, което се слави с най-хубавия плаж в района. Непосредствено след в.с. „Дюни“ крайбрежният път минава покрай блатиста местност с лагуната „Алепу“, което преведено на български език означава „лисиче блато“. Тя е разположена успоредно на едноименния залив между нос Даляна и нос Хумата. Тук се намират защитените местности „Блато Алепу“ и „Пясъчни дюни Алепу“. След като се прехвърли Андрея баир, се навлиза в района на лагуната „Аркутино“, което означава „мечо блато“. От морето я отделя пясъчна коса. Лагуната представлява блато с бели лилии и друга епифитна растителност, разположено сред гора от лонгозен тип. По маркирани дървени пътеки може да се стигне до находищата на водни лилии. През 2006 г. започна създаването на ботаническа градина, с цел да се запазят тези уникални растителни съобщества. Срещу лагуната „Аркутино“ и нос Хумата е остров Св. Тома (Змийският остров). Според легенда островът бил свърталище на морски разбойници, които построили тук параклис на Св. Тома. В подножието на вр. Бурхама, западно от Аркутино, почти внезапно „изниква море“ от огромни каменни валуни, които много наподобяват витошките „морени“. Те имат същия произход и са резултат на т.нар. сферично изветряне на сиенитните скали, развити повсеместно в района. Пътят минава през малка седловина и навлиза в долината на р. Ропотамо. По маркиран път през рядка дъбова гора след около 500 m се стига до прекрасна слънчева поляна, където величествено се издигат няколко огромни скални къса. Мястото, известно като тракийско светилище Беглик Таш, е описано за пръв път от Карел Шкорпил. На юг от това мистично място, в един от най-красивите заливи на българското Черноморие, е разположен къмпинг „Перла“ – бързо развиващ се рекреационен

комплекс. Тук плажната ивица, развита върху пясъчна коса, преминава в плътен зелен масив и в блатото „Стомополу“. След около 1,5 km се достига град Приморско.

Друг интересен маршрут от община Созопол за любителите на религиозния туризъм, представлява маршрут, който представя местните параклиси. От новия параклис „Св. Николай Чудотворец“, който се намира до Археологическия музей започва началото на маршрута. После преминава през параклисите „Св. Св. Кирил и Методий“, „Св. Георги“, „Св. Богородица“, „Св. Св. Константин и Елена“. Краят на туристическия маршрут е при картинната галерия.

Организираните маршрути за гр. Созопол са:

- Обиколка на стария град Созопол;
- Созопол – къмпинг Златна рибка – къмпинг Градина;
- Созопол – Райският залив - къмпинг Кавази – къмпинг Смокиня.

В **Приложение № 18** е даден списък на предоставените от РИОСВ-Бургас рекламни, информационни и други материали, свързани с ПР.

1.15. ЛАНДШАФТ

1.15.1. Структура на ландшафта

Съгласно регионалното ландшафтно райониране на България ландшафтите в ПР се отнасят към Росенско-Медноридски ландшафтен район на Странджанската подобласт на Междупланинската зонална област на южнобългарските низини и ниски планини (Петров, 1997).

Според типологичното ландшафтно райониране на България обектът попада в следната ландшафтна структура:

2. Клас Междупланински-равнинно-низинни ландшафти

2.6. Тип Ландшафти на субсредиземноморските аквални и субаквални ландшафти

2.6.13. Подтип Ландшафти на субаквалните плажове и приморски брегове

2.6.13.26. Група ландшафти на плажовите ивици

Числените индекси на ландшафтните таксономични рангове са част от **ландшафтна карта** на страната и отразяват йерархичната ландшафтна класификация, към която принадлежи територията на ПР.

1.15.2. Естетически качества

1.15.2.1 Особенности в ландшафта на ПР и прилежащите територии от значение за естетическото въздействие на територията като цяло

Естетическата оценка е направена като са взети предвид показателите: зрително

въздействие, обемно-пространствено въздействие и др. Ландшафтите в ПР имат комплексно сетивно въздействие със своите естетически качества. Те се възприемат по определени маршрути, от определени места, фиксирани като погледни точки и погледни площадки. Доминиращо въздействие оказват аквалните, субаквални ландшафти и плажовите ивици. Ландшафтите са с голяма естетическа стойност, защото ландшафтната група на ПР и територията около него, се съчетават в големи пространства от море, пясък и храстово-дървесни масиви. Впечатлява флористичното богатство и разнообразие. Всички те концентрират разнообразие от форми и багри. Цветовете се променят в зависимост от годишното време и часовете на деня.

Поддържаният резерват представлява уникален за страната ландшафт, съчетаващ биоразнообразие и естествена красота. На територията му се съхраняват популации на 9 консервационно значими висши растения с висок статус на застрашеност, сред които една от най-големите популации на пясъчната лилия (*Panocratium maritimum*) в страната. Наред с консервационно значимите видове, територията опазва характерна флора за дюнните комплекси на българското Черноморие.

1.15.2.2 Фактори и процеси, водещи до негативни нарушения в естествената структура на ландшафта

Степента на уязвимост на естествените ландшафти в ПР се оценява като средна. Устойчивостта на тяхната структура се определя от процесите на самоорганизация на ландшафта.

Причини от **естествен** характер, който могат да нарушат устойчивостта на природните ландшафти са различни видове природни бедствия, като наводнения и други.

Причини от **антропогенен** характер включват последиците причинени от човешката дейност като рекреационна деградация по пешеходни маршрути и места за отдых и др.

Околните на ПР територии, могат да бъдат потенциални източници на замърсяване и коридор за проникване на инвазивни и антропофитни елементи.

1.16. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Състоянието на климата и атмосферния въздух е разгледано в точка 1.7 от ПУ. Състоянието на почвите е разгледано в точка 1.9 от ПУ.

Качеството на атмосферния въздух в района на поддържания резерват е добро. Няма установени превишения на НДЕ по отношение на КАВ в района.

В резултат на направеното описание и анализ на компонентите на околната среда, е направено заключението, че общото състояние на основните компоненти на околната среда е добро и не съществуват значими нарушения и замърсявания.

Няма значими източници на замърсяване в района, които да повлияят върху качеството на околната среда в района.

ПЪРВА ОЦЕНКА

1.17. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

Съгласно Наредбата за разработване на ПУ на ЗТ, Екологичната оценка е направена по възприети общоевропейски критерии (уязвимост, рядкост, естественост, типичност, размери, биологично разнообразие, стабилност и нестабилност).

За опазването и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на природните местообитания и свързаните с тях растителни съобщества и видове, в границите на ПР **положително значение** имат административните забранителни дейности, формулирани в Заповедта за обявяване на ПР и общите постановки на ЗЗТ.

Оценката на територията по посочените критерии е в:

- ❖ **степени** – “ниска”, “средна” “висока”
- ❖ **значение** – “национално“, „европейско“ и „световно“.

1.17.1. Уязвимост

Предвид статута на територията, може да се приеме, че към момента пясъчната лилия и комплексът от висши растения в т.ч и лечебните са със **средна до силна степен** на уязвимост към антропогенни и естествени процеси и въздействия.

Местообитанието и групата на висшите растения са уязвими от утъпкване, проникване на неместни и рудерални видове, развитие на храстови групировки и др.

Уязвимостта на природния комплекс по отношение на природни и антропогенни процеси е в степен и характер, които предлагат възможности за предприемане на мерки за премахване на отрицателно действащи фактори или за намаляване на тяхното въздействие в самата резерватна територия.

Мерките следва да са насочени към ограничаване на интензивното човешко присъствие и замърсяване в границите на защитената територия.

Група	Степен	Причини
Природно местообитание на пясъчната лилия, свързано с разпространението на: Югозападните черноморски стабилизирани (сиви) дюни	Средна	Вкл. в ЧК на България, том III, с категория: Застрашено . (растителността се асоциира с вкл. в ЗБР, Приложение 1, тип пр. местообитания – с код 2130* <i>Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)</i> Основни заплахи са интензивното човешко присъствие и замърсяване.

1.17.2. Рядкост

Съгласно международните документи, рядкостта на застрашените растения, животни и типовете природни местообитания се смята като елемент на заплахата.

Растителността на разглежданите Южни черноморски стабилизиращи дюнни системи принадлежи към ендемичния за Черноморското крайбрежие съюз *Sileno thymifoliae-Jurinion kilaee*. В защитената територия са представени от асоциацията *Aurinio uechtritziiani-Artemisietum campestris*.

Оценката на рядкостта на растителните видове в световен, европейски, национален и локален мащаб е:

- в световен мащаб – **висока**. Пясъчната лилия е вид със сравнително ограничен ареал, включващ страните от Средиземноморската област, южното Черноморско крайбрежие на България, Турция и Западен Кавказ. Резерватът опазва характерен комплекс от псамофитни растителни видове, някои от тях също със сравнително ограничено разпространение в границите на световния им ареал и привързани към специфични местообитания.

- в европейски мащаб – **средна**. Пясъчната лилия е застрашен вид само по българското и част от турското Черноморско крайбрежие. В останалата част от европейския си ареал растението е доста широко разпространено и формира стабилни популации. От съпътстващите видове за един се прилагат разпоредбите на Бернската конвенция.

- в национален мащаб – **висока**. Резерватната територия съхранява освен една от малкото у нас популации на пясъчната лилия, също и популации на 9 вида висши растения с природозащитен статут, защитени от Закона за биологичното разнообразие и включени в Червена книга на Република България.

- в локален мащаб – **висока**. В условията на значителен антропогенен натиск, предвид местоположението си, резерватната територия опазва популации на редки за страната видове и дюнни местообитания с характерна псамофитна растителност.

До момента липсват данни за негативни тенденции по отношение числеността на популацията на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*).

Растенията са с добро семенно и вегетативно възобновяване. Проявата или отсъствието на негативни тенденции при флорния комплекс като цяло и при популациите на съпътстващите консервационно значими видове висши растения, могат да бъдат установени при провеждане на периодични и по-продължителни във времето наблюдения.

Като негативна тенденция по отношение на местообитанието може да се отбележи развитието на нетипична храстова растителност и проникване в територията на рудерални видове растения.

Наличните данни позволяват да се заключи, че групата на лечебните растения е със **средна степен на рядкост**. Част от видовете са привързани към приоритетно за опазване и с европейска значимост местообитание.

- в световен мащаб – **средна** – поддържаният резерват опазва характерен комплекс от редки лечебни видове.
- в европейски мащаб – **средна** – поддържаният резерват опазва характерен комплекс от редки лечебни видове, част от които в Европа са представени с популации само или главно в изследвания район;
- в национален мащаб – **средна** – територията съхранява находище на 1 консервационно значим лечебен вид, включен в Червена книга на Република България т.1 (с категория „Застрашен“) и Закона за биологичното разнообразие (2002).

Местообитанието е оценено с „висока степен на рядкост“.

Рядкост на Екосистеми и биотопи	Степен	Причини и пояснения
Екосистеми и биотопи, свързани с разпространението на: Югозападните черноморски стабилизирани (сиви) дюни	Висока	Вкл. в ЧК на България, том III, с категория: Застрашено. (растителността се асоциира с вкл. в ЗБР, Приложение 1, тип пр. местообитания с код 2130* <i>Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)</i>

1.17.3. Естественост

Според наличните до момента данни и предвид режима на защитената територия, комплексът от висши растения е слабо повлиян от антропогенни въздействия. Прилежащите територии оказват силно влияние върху комплекса от висши растения.

Пясъчната лилия и съпътстващите видове висши растения са естествено разпространени в границите на резерватната територия и като цяло комплексът от висши растения е с висока степен на естественост, характерен за опазваните в ПР растителни

съобщества. Предлагат се мерки за предотвратяване навлизането и отстраняване на навлезли неместни видове растения. Инвазивни видове не са регистрирани.

Преобладаващите екосистеми в ПР са коренни псамофитни дюни.

Исключение са ограничени нарушени участъци, свързани с обраствания с рудерални растения в югозападната част на южния участък. Вторичните съобщества - съобществата на рудерали и културата от неместни иглолисти се развиват върху увредени псамофитни биотопи. Увредените участъци, свързани с пътеката за достъп до плажа в северния участък, са също част от комплекса на псамофитния биотоп.

Предвид на възможността за обраствания с рудерални растения и нахлуване на инвазивни видове, са необходими наблюдения, с цел ограничаване на отрицателни сукцесионни процеси в посока на промяна на местообитанието на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*).

Група	Степен	Причини/Основания
Екосистеми	Висока	Преобладаващите екосистеми в ПР са коренни псамофитни дюни. Исключение са ограничени нарушени участъци, свързани с обраствания с рудерални растения в югозападната част на южния участък. За екосистемите и местообитанията в ПР установените характеризиращи видове висши растения имат в преобладаваща степен естествен произход. Растителността на разглежданите стабилизиранни дюнни системи принадлежи към ендемичния за Черноморското крайбрежие съюз <i>Sileno thymifoliae-Jurinion kilaeae</i> . В защитената територия са представени от асоциацията <i>Aurinio uechtritziani-Artemisietum campestris</i> .

1.17.4. Типичност

Установените в границите на поддържания резерват висши растения са типични за местообитанието, за растителността на южното Черноморско крайбрежие и за флората на страната като цяло.

Поддържаният резерват, поради режима на територията, има голямо значение за опазването на едно от малкото находища у нас на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) и на комплекса от специфична псамофитна флора като цяло. На територията му се опазват и други консервационно значими видове, типични за тези местообитания и редки на територията на страната.

Отсъствието на значими антропогенни въздействия в миналото, както и продължителния период от обявяването на поддържания резерват, са причина местообитанието да е със сравнително висока степен на типичност.

Име и обвързаност на типовете природни местообитания	Степен на типичност спрямо определени екологични и условия	Степен на повлияване на типичността, в следствие продължителни въздействия с антропогенен характер	Степен на значимост на ПР за съхраняването на типичните за региона местообитания
Природно местообитание, свързано с разпространението на: Югозападните черноморски стабилизиращи (сиви) дюни (растителността се асоциира с вкл. в ЗБР, Приложение 1, тип пр. местообитания – с код 2130)	Висока	Средна	Висока

1.17.5. Размери

Наличните данни за висшите растения не дават основание да се предполага необходимост от промяна на площта на резерватната територия.

Група	Степен на достатъчност по показател Размер	Причина
Природни местообитания	Средна	ПР „Пясъчната лилия“ е най-малък по размер в геоботаничен окръг „ЗК Черноморски“, в една достъпна и с интензивно антропогенно натоварване рекреационна среда. Установеното природно местообитание показва представителност спрямо заложените цели за опазване на биологичното разнообразие.

1.17.6. Биологично разнообразие

Независимо от малката площ на ПР, са установени 61 вида висши растения, които формират комплекс от характерната за пясъчните дюни псамофитна растителност, чиито основен елемент в случая се явява пясъчната лилия (*Pancreatium maritimum*). Резерватната територия опазва специфичното растително разнообразие. В границите на ПР е защитена популацията на 1 консервационно значим лечебен вид. В растителната покривка на ПР доминират екосистемите на псамофитните съобщества - над 4/5 от общата площ.

Екологична група на екосистемите, свързани с групата природни местообитания:

Крайбрежни пясъчни и континентални дюни

2130 * Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)

Разпространеният в ПР тип природни местообитания е приоритетен за опазване.

Група	Степен	Причини
Природни местообитания	Висока	В ПР е установен 1 тип природно местообитание, включено в Приложение 1 на ЗБР, обозначено като Приоритетно за опазване. Местообитанията в ПР могат да се свържат с 1 тип местообитание, включено в Червената книга на РБ. В границата на ПР са разгледани 3 броя местообитания с

Група	Степен	Причини
		различен систематичен ранг според класификационната система на Европейския съюз EUNIS.
Растителни съобщества, определени като важни за опазване в ПР и станали основа за определяне на неговото значение за опазване на биологичното разнообразие	Висока	<p><u>Класификационна единица на Южните черноморски стабилизиран дюни (сиви дюни)</u></p> <p>Отнася се към следните системи за класификация на природните местообитания и растителността:</p> <p>вкл. в Приложение 1 на Закона за биологичното разнообразие под код и име:</p> <p>2130* Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)</p> <p>вкл. в Приложение 1 на Директивата 92/43 на Съвета на Европейската икономическа общност за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директивата за местообитанията 92/43 ЕЕО, HD 92/43):</p> <p>2130 *Fixed coastal dunes with herbaceous vegetation (grey dunes)</p> <p>EUNIS:</p> <p>B1.4B11 Southwestern Pontic fixed dunes</p> <p>PAL. CLASS.:</p> <p>16.22B11 Southwestern Pontic fixed dunes</p> <p>Растителността на разглежданите Стабилизиран дюнни системи принадлежи към ендемичния за Черноморското крайбрежие съюз <i>Sileno thymifoliae-Jurinion kilaeae</i>. В защитената територия е представен от асоциацията <i>Aurinio uechtritzi- Artemisietum campestre</i>.</p>

1.17.7. Стабилност и нестабилност

Наличните данни и особено липсата на значителни промени във видовия състав в сравнение с информацията от изследванията през 70-те години, дават основание да се направи извода, че популацията на пясъчната лилия (*Pancratium maritimum*) и групата на висшите растения като цяло може да се характеризират със сравнително висока степен на стабилност при сегашния режим на територията. За поддържане на тази стабилност следва да се работи в посока елиминиране на съществуващите към момента отрицателно действащи фактори – пълно ограничаване на достъпа до територията чрез подобряване и поддържане в изправност на съществуващите оградни съоръжения, ограничаване разрастването на храстовата растителност и навлизането на рудерални и неместни видове в границите на ПР.

Наличните данни показват, че групата на лечебните растения се характеризира със сравнително висока стабилност при сегашния режим на резерватната територия.

Уязвимост на местообитанието на пясъчната лилия	Степен	Причини
Природно местообитание, свързано с разпространението на: Югозападните черноморски стабилизирани (сиви) дюни	Средна	Вкл. в ЧК на България, том III, с категория: Застрашено. (растителността се асоциира с вкл. в ЗБР, Приложение 1, тип пр. местообитания – с код 2130). Основни заплахи са интензивното човешко присъствие и интензивното замърсяване.

1.18. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

Показател	Оценка	Препоръки
Условия за участие на местни органи и обществеността при обсъждането и вземането на решенията, свързани с управлението на поддържания резерват. Оценка на информираността на населението.	Нормативната уредба (ЗЗТ, Наредбата за изготвяне на ПУ) предоставя възможност за участие на местните органи и обществеността при обсъждането и вземането на решенията, свързани с управлението на поддържания резерват. Местното население и туристите са сравнително добре информирани за предмета и целите на опазване на ПР.	При провеждане на срещи, семинари и други да се осигури реална възможност за участие на местните органи и обществеността. Да се създаде възможност за участие на местното население и местните власти при изпълнение на дейностите, заложи в плана. Да се организират регулярни работни срещи между представители на кметствата и РИОСВ-Бургас, на които да се планират мероприятията, имащи отношение към управлението на поддържания резерват. Също така, в максимална степен да се привлече местното население и власти към каузата за опазване на пясъчната лилия (<i>Panocratium maritimum</i>) в рамките на поддържания резерват.
Оптимални форми на бъдещото управление и охрана на поддържания резерват.	Настоящият документ (План за управление) е база за оптимално бъдещо управление на поддържания резерват. Към момента няма данни за нарушение на режима на ЗТ.	Спазване на изготвения план за управление на поддържания резерват.

Показател	Оценка	Препоръки
Стопанисване и туристически дейности в прилежащите територии. Оценка на тяхната съвместимост с предназначението, целите и режимите, определени със ЗЗТ.	РИОСВ-Бургас стопанисва законосъобразно поддържания резерват. Няма документиран нарушения. Районът около ПР е богат на природни дадености, които високо се ценят от туристите. Възможностите за посещение на района и поддържания резерват дават възможност за достъп на посетители до богатството на природата. Извършваните към момента туристически дейности в района около ПР са съвместими с предназначението, целите и режимите на поддържания резерват.	Подобряване на възможностите за запознаване на туристите с ценностите на поддържания резерват, за да може районът около ПР максимално да се възползва от съвременното потребление и нагласи на посетителите.

1.19. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Оценка	Основание
Опазване на вида пясъчна лилия (<i>Pancratium maritimum</i>) Оценка - Висока	Резерватната територия има много важна роля за съхраняване на локалната популация на пясъчна лилия, като съществена част от националната популация на вида.
Опазване на естествен и типичен за района ландшафт Оценка - Средна	Ландшафтите в ПР имат комплексно сетивно въздействие със своите естетически качества. Доминиращо въздействие оказват аквалните, субаквални ландшафти и плажовите ивици. Ландшафтната група на ПР и територията около него, са съчетание на големи пространства на море, пясък, храстово-дървесни масиви, разнообразие от форми и багри.

Оценка	Основание
Част от защитена зона от Националната екологична мрежа	Припокрива се напълно със ЗЗ по Директивата за птиците: Бакърлъка (BG0002077). Не попада в защитена зона по Директива за опазване на местообитанията и дивата флора и фауна.
Обект с научно и образователно предназначение Оценка - Висока	Територията дава възможност за изследвания върху биологията и репродуктивните възможности на пясъчната лилия, насоките на протичащите сукцесионни процеси, с оглед осигуряване на доброто опазване на популацията и използване на резултатите като модел за планиране на дейности по опазване на националната популация.

1.20. ОСНОВНИ И СПЕЦИФИЧНИ ПРОБЛЕМИ НА ТЕРИТОРИЯТА

Поддържания резерват изпълнява своите функции.

Основните и специфичните проблеми на територията, факторите и причините за тяхното възникване са посочени в следващата **Таблица:**

№	Констатирани основни и специфични проблеми	Фактори и причини за възникване на проблемите
	Основни проблеми	
1.	Ограничени нарушени участъци, свързани с обраствания с рудерални растения в югозападната част на южния участък.	ПР „Пясъчната лилия“ се намира в район със засилено антропогенно въздействие.
2.	Вторичните съобщества на рудерали и неместни иглолисти (културата от черен бор), които се развиват върху увредени псамофитни биотопи.	Антропогенна дейност.
	Специфични проблеми	
1.	Увредени участъци, свързани с пътеката за достъп до плажа в северния участък, като част от комплекса на псамофитния биотоп.	Наличие на пътека за достъп до плажната ивица.

ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ

Формулирането на дългосрочните цели определя визията за облика на ПР при оптимални абиотични, биотични и антропогенни условия. Постигането на тези цели е индикативно за успешното приложение на плана.

2.1.1. Определяне на главните цели

Определянето на дългосрочните цели и ограничения е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN.

Съгласно чл. 26. (2) от Закона за защитените територии поддържаните резервати се управляват с цел:

1. поддържане на природния им характер;
2. научни и образователни цели и/или екологичен мониторинг;
3. възстановяване на популации на растителни и животински видове и/или условия на местообитанията им;
4. опазване на генетичните ресурси.

Основният принцип при определяне на дългосрочните цели е територията да бъде управлявана по такъв начин, че спазвайки българското законодателство да се осигурява опазване и поддържане на биоразнообразието в дългосрочен план.

Идентифицирани са главните цели на управление на поддържания резерват, в съответствие с нормативните изисквания, направената оценка и изискванията, посочени в Заповедите за обявяване на защитената територия.

Главна цел 1: Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове

Установяване на еколого-биологичните особености на пясъчната лилия, свързани с поддържане на благоприятното природозащитно състояние на вида и на другите консервационно значими видове.

Главна цел 2: Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност

Установяване на въздействията върху типовете ландшафти, с оглед регулиране на сукцесионните изменения на местообитание 2130* *Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)*.

2.1.2. Определяне на второстепенните цели

Второстепенна цел 1: Институционално развитие

Към момента институционалното развитие по отношение на организация и управление на поддържания резерват е добро. Експертите, отговорни за управлението на поддържания резерват, са с добра квалификация и притежават необходимите знания за устойчиво управление. За постигане на целите на плана и устойчиво управление на резерватната територия е необходимо постоянно развитие, както на служителите, така и на управляващата институция като цяло, в това число и привличане на доброволци, експерти и местната общественост. Постигането на целта е възможно чрез изпълнението на следните дейности:

Усъвършенстване на управлението чрез повишаване на квалификацията на служителите, имащи отношение към управлението на поддържания резерват;

Постигане на дълготрайна подкрепа на местните общности за реализиране на целите на управлението;

Разработване на проекти и развиване възможностите за привличане и работа с доброволци, особено такива от селищата около поддържания резерват;

Постигане на дълготрайна подкрепа на ключови партньори за целите на консервацията и устойчивото развитие на територията.

Разработеният до тук спектър от главни и второстепенни цели и задачи осигурява устойчивото съществуване на поддържания резерват съобразно неговата естествена динамика.

2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ

Постигането на посочените главни и второстепенни цели зависи от множество фактори на средата (от естествен или антропогенен произход), които както могат да стимулират тяхното осъществяване, така и да ограничат постигането им.

Ограниченията и заплахите за постигане на главните и второстепенни цели, съответстват на направените констатации и оценки. Оценката е направена като се използват един или свободно съчетание на подходящи критерии.

По-долу са представени основните фактори и тенденции, които потенциално биха могли да окажат влияние на изпълнението на целите, идентифицирани в процеса на изготвяне на настоящия план за управление.

Те са разпределени като тенденции с антропогенен и естествен характер и са подредени по значимост.

2.2.1. Тенденции от естествен характер

Промени в климата, почвите, хидроложкия режим

Глобалното затопляне е тенденция, водеща до промяна на климата в световен мащаб и съответно локалните условия на средата. Води и до промяна в климатичните и почвените условия, хидроложкия режим и другите абиотични компоненти на средата. При трайно проявление може да настъпи промяна във видовия състав, намаляване и дори изчезване на консервационно значими видове и хабитати. Явлението има негативно въздействие върху горското стопанство, развитието на научни дейности и други фактори за развитие на територията. По този начин се ограничава постигането на основните цели, свързани с опазването на консервационно значимите видове и местообитания.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Високо	Видове	Повсеместно
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Високо	Местообитания	Повсеместно
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

Природни бедствия

Горските пожари са едни от основните причини, които могат да доведат до значителни загуби на биологично разнообразие. Други природни бедствия, които могат да окажат влияние върху биологичното разнообразие и да доведат до неизпълнение на целите на поддържания резерват са смерч и други.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на			

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
	пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Средно	Видове	Локално
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Ниско	Местообитания	Потенциално
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

Сукцесии, междувидова конкуренция, изолация и други

Природната уязвимост на основните консервационно значими видове и хабитати в поддържания резерват изисква повече усилия и по-комплексни мерки за тяхното опазване. Протичащите сукцесии в ПР може да доведат до промяна в местообитанието на пясъчната лилия, която е основен обект на опазване.

Тясната специализация към местообитания и хранителна база, слабата репродуктивност и късният матуритет на вида, междувидовата конкуренция и каламитетите може да засилят уязвимостта на пясъчната лилия. Разделението на територията на ПР създава риск от изолация.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Високо	Видове	Повсеместно
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Високо	Местообитания	Потенциално
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

2.2.2. Тенденции от антропогенен характер

2.2.2.1. Конкретно установени в поддържания резерват заплахи или тенденции от антропогенен характер, възпиращи постигането на някои от главните или второстепенните цели

Замърсяване на околната среда

Разположението на поддържания резерват в непосредствена близост до урбанизирана територия представлява съществен риск от увреждане на популациите на пясъчната лилия от антропогенно въздействие и в частност от замърсяване. Установено е генериране на битови и строителни отпадъци в близост до границите на поддържания резерват, което много лесно ако не се прилагат мерки може да се прехвърли в границите на ПР и да доведе до увреждане на популациите.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Високо	Видове	Локално
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Средно	Местообитания	Потенциално
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

Ерозия

Ерозията е фактор, който може съществено да повлияе на популациите на пясъчната лилия. Към момента няма установени ерозионни процеси, нарушения на ландшафта и увредени местообитания на територията на ПР.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Средно	Видове	Потенциално

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Високо	Местообитания	Потенциално
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

Навлизване на чужди видове

Навлизането на чужди и инвазивни видове е съществено ограничение върху изпълнението на целите на ПР.

На територията на ПР няма установени инвазивни видове.

Установени са неместни, чужди видове, които представляват негативна тенденция по отношение на изпълнението на целите на ПУ. Основа причина за това е непосредствената близост на ПР до силно урбанизирана територия.

Необходимо е предприемане на мерки, които да ограничат разпространението на неместните видове.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Високо	Видове	Повсеместно
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Високо	Местообитания	Повсеместно
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

Прекомерен туристически натиск

Разположението на ПР в близост до силно урбанизирана територия, преминаването на постоянен туристопоток (плажувачи) в непосредствена близост до ПР представлява съществена заплаха за целите на ПР.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Високо	Видове	Повсеместно
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Високо	Местообитания	Повсеместно
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

Ползване на ресурси

ПР не представлява интерес от гледна точка на ползване на природни ресурси.

Заплахата по отношение на ползването на ресурси е пряко свързана с прекомерния туристически натиск в района около ПР. Заплаха за целите на резервата представлява нерегламентираното бране на цветове и/или луковици на пясъчна лилия от посетители.

Тип цел	Цел	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1	Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Високо	Видове	Повсеместно
Главна цел 2	Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Средна	Местообитания	Повсеместно
Второстепенна цел 1	Институционално развитие	-	-	-

2.2.3. Други ограничения и тенденции

Няма установени други ограничения и тенденции, които биха били заплаха за изпълнение на целите, заложиени в плана.

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ

Въздействието на ограниченията, които имат естествен характер може да доведе до промяна на местообитанията, загуба на видовото разнообразие - на индивидуално ниво (намаляване числеността); на групово ниво - намаляване на броя на популациите; на видово ниво - до евентуално изчезване (за поддържания резерват) на даден вид. При трайно проявление е възможна промяна в екосистемното и ландшафтно разнообразие.

Въздействието на антропогенните ограничения, като пряко унищожаване на видове, може да доведе до нарушаване на естествената стабилност на структурите на популациите на пясъчната лилия в дългосрочен план, и за поддържане на цялостния баланс в екосистемата. Липсата на достатъчно познания върху разпространението, числеността и динамиката на популациите на пясъчната лилия, не дават възможност за провеждане на мониторинг върху тяхното състояние и вземане на адекватни мерки за тяхното опазване. Недостатъчната екологична култура често е в основата на отрицателното поведение в природата, а това води до унищожаване на растения и животни.

В таблицата по-долу е дадена оценка на въздействието на ограниченията/тенденциите върху главните и второстепенни цели. Въздействията са оценени по значимост, обхват и честота. Представени са и мерки за справяне с неблагоприятните тенденции.

Оценката на ограниченията е направена по следната скала:

Значимост	Незначително	Средно	Значително
Обхват	Потенциално	Локално	Повсеместно
Честота	Рядко	Периодично	Постоянно

В плана за управление, предвидените за реализация проекти са степенувани по приоритетност, в съответствие с направената оценка на ограниченията в таблицата по-долу.

С по-висок приоритет са проекти, които биха довели до ограничаване на въздействието на ограничения, които биха имали по-значимо негативно въздействие върху поддържания резерват.

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
Главна цел 1: Опазване и поддържане на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим	Значително	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.
	Природни бедствия	Средно	Потенциално	Рядко	Управленски решения на локално ниво.
	Сукцесии, междувидова конкуренция, изолация и други	Значително	Потенциално	Постоянно	Проучване на протичащите в популациите процеси и прилагане на превантивни мерки при необходимост.
	Замърсяване на околната среда	Значително	Повсеместно	Периодично	Подобряване на охраната на ПР чрез възстановяване на оградата и прилагане на по-строг контрол върху нерегламентирания достъп.
	Ерозия	Средно	Потенциално	Периодично	Наблюдение
	Навлизване на чужди видове	Значително	Повсеместно	Периодично	Прилагане на мерки за директно премахване на чуждите видове. Ограничаване на разпространението на неместни видове в прилежащите територии.

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Прекомерен туристически натиск	Значително	Повсеместно	Периодично	Подобряване на охраната на резерватната територия.
	Ползване на ресурси	Значително	Повсеместно	Периодично	Подобряване на охраната на резерватната територия и прилагане на санкции за нарушителите.
Главна цел 2: Опазване на ландшафта и местообитанията на псамофитната растителност	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим	Значително	Потенциално	Постоянно	Управленски решения на локално и глобално ниво.
	Природни бедствия	Средно	Потенциално	Рядко	Управленски решения на локално ниво.
	Сукцесии, междувидова конкуренция, изолация и други	Значително	Потенциално	Постоянно	Проучване на протичащите в популациите процеси и прилагане на превантивни мерки при необходимост.
	Замърсяване на околната среда	Значително	Повсеместно	Периодично	Подобряване на охраната на ПР чрез възстановяване на оградата и прилагане на по-строг контрол върху нерегламентирания достъп.
	Ерозия	Средно	Потенциално	Периодично	Наблюдение.

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Навлизване на чужди видове	Значително	Повсеместно	Периодично	Прилагане на мерки за директно премахване на чуждите видове. Ограничаване на разпространението на неместни видове в прилежащите територии.
	Прекомерен туристически натиск	Значително	Локално	Периодично	Подобряване на охраната на резерватната територия.
	Ползване на ресурси	Значително	Повсеместно	Периодично	Подобряване на охраната на резерватната територия и прилагане на санкции за нарушителите.
Второстепенна цел 1: Институционално развитие	Промени в климата, почвите, хидроложкия режим	-	-	-	-
	Природни бедствия	-	-	-	-
	Сукцесии, междувидова конкуренция, изолация и други	-	-	-	-

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Цел	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	Замърсяване на околната среда	-	-	-	-
	Ерозия	-	-	-	-
	Навлизване на чужди видове	-	-	-	-
	Прекомерен туристически натиск	-	-	-	-
	Ползване на ресурси	-	-	-	-

2.4. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

2.4.1. Потенциална възможност на територията за опазване на местообитанието на вида пясъчна лилия

Оценка на потенциала	Основание
Територията има добър потенциал за опазване на местообитанието на пясъчната лилия	Значението на ПР за опазването на пясъчната лилия и псамофитната растителност у нас е голямо и няма съмнение, че защитената територия играе важна роля в опазването на дюнни местообитания с характерна флора.

2.4.2. Потенциал на резерватната територия за развитие на научни и образователни дейности.

Оценка на потенциала	Основание
Територията е със среден потенциал за развитие на научни и образователни дейности	Наличие на едни от популациите на пясъчна лилия по Черноморското крайбрежие.

ЧАСТ 3: НОРМИ. РЕЖИМИ. УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

Норми, режими и условия

Съгласно ЗЗТ

Съгласно Чл. 27. (1) от ЗЗТ в поддържаните резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. тяхната охрана;
2. посещения с научна цел;
3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
4. събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места;
5. провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки, определени в плана за управление.

Съгласно Заповеди

Обявен е със Заповед № 1745, гр. София, 29.06.1962 г. на председателя на Главно управление на горите, актуализиран със заповед № 3538, гр. София, 13.11.1973 г. на зам. Министър на МГОПС.

Съгласно Заповед № 1745 от 29.06.1962 г., в резервата се забранява късането и изкореняването или унищожаването, както и пренасянето в прясно или сухо състояние на растението пясъчна лилия (*Panocratium maritimum*) или части от него.

Съгласно Заповед РД-379 от 15.10.1999 г. за прекатегоризиране на резерват “Пясъчна лилия” до утвърждаване на план за управление на поддържания резерват се разрешава извършване на следните дейности в неговите граници след съгласуване с МОСВ:

- Премахване на рудерална растителност
- Възстановяване и поддържане на популацията

3.1. СТРОИТЕЛСТВО И ИНФРАСТРУКТУРА

- (1) В границите на ПР не се разрешават други дейности, освен поддържане на оградата и изграждане на други съоръжения за защита на територията, в случай че не противоречи на Закон или подзаконов нормативен акт към датата на стартиране на изграждане или частична, или цялостна подмяна на оградата на ПР.
- (2) Ограничено използване на техника.

3.2. ДРУГИ РЕЖИМИ И НОРМИ

(3) Да не се допуска преминаване на туристи през ПР.

(4) Забранява се палене на огън и бивакуване.

(5) За озеленяване на прилежащите територии да не се допуска използването на инвазивни и неместни видове.

(6) Изграждането на нагледната информационна система за поддържания резерват, свързана с маркировка, информационни табла, указателни табели и печатна информация се извършва съгласно утвърдени работни проекти.

(7) Предложенията за научно-изследователски дейности съдържат следните сведения:

– В случай на стартирали вече проекти се дава представа за досегашните постигнати резултати;

– Конкретно се формулира проблематиката в проекта и се посочва как той служи на целите на опазването;

– Вид на данните и методика за получаването им.

(8) За посещения с научна цел и извършване на поддържащи дейности в обекта, да се спазват изискванията на ЗЗТ.

(9) При провеждане на научни изследвания и мониторинг, да се оставя екземпляр от разработките на разположение в РИОСВ-Бургас.

(10) Допуска се осъществяване на научни експедиции, целящи издирването и регистрацията на археологически недвижими културни ценности, които не противоречат на статута на ЗТ.

(11) Необходимите контролни наблюдения на територията на поддържания резерват да се извършват пеш.

Препоръки (мероприятия) за осъществяване на дейностите за поддържане, опазване и възстановяване на предмета на опазване в ПР

(1) Мониторинг на благоприятното природозащитно състояние на пясъчната лилия.

(2) Изследвания на репродуктивните способности и възобновяването на пясъчната лилия.

(3) Мониторинг на всички консервационно значими видове висши, вкл. лечебни растения, установени в границите на ПР.

(4) Частична или цялостна подмяна на огражденията на ПР, в случай че не противоречи на Закон или подзаконов нормативен акт към датата на стартиране на

изграждане или частична, или цялостна подмяна на оградата на ПР.

(5) Пълно отстраняване на неместните видове, рудерални елементи и храстова растителност при прилагане на мерки за минимизиране нарушения на субстрата.

(6) Периодично отстраняване на отпадъци по границите на ПР.

(7) Изготвяне и поставяне на информационно табло със снимков материал за консервационно значимите видове растения в ПР.

ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ

4.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ

4.1.1. *Приоритетизиране на основните направления на работа за 10 годишния период на действие на Плана*

Отчитайки дългосрочните цели и фактори, които оказват влияние върху тяхното изпълнение, са формулирани следните **основни приоритети/направления** по отношение на организация и управление през 10-годишния период на действие на Плана за управление на ПР:

- Управление на територията с цел опазване на находището на пясъчната лилия и съществуващото биологично разнообразие
- Мониторинг на благоприятното природозащитно състояние на популацията на пясъчната лилия и на нейното местообитание
- Информационно осигуряване
- Връзки с обществеността

Въз основа на определените приоритети, посочени по-долу, проектите са **степенувани** в тристепенна скала от 1 до 3, като с най-висок приоритет е 1, а най-нисък 3.

4.1.2. *Критерии за определяне*

Разработените програми и проекти са в съответствие с националните и международни документи, планове и стратегии в областта на опазване на биологичното разнообразие. При тяхното разработване са взети предвид получените данни за състоянието на популациите на пясъчната лилия, псамофитната растителност, местообитание 2130* *Стабилизиран дюн*, които могат да се ползват като насочваща информация и направената в **точка 1.17** екологична и **точка 1.18** социално икономическа оценка. Също така, са отчетени приоритетите и нуждите на местното население.

4.2. ПРОГРАМИ

С **Програмите** се постигат целите на управлението. Групирани са в 4 направления. За всяка от програмите са посочени **проекти**, които могат да се изпълняват през целия период на действие на Плана за управление.

4.2.1 *Програма „Опазване и поддържане на местообитанието на пясъчната лилия и популации на съпътстващи растителни видове в границите на ПР“.*

Проекти по програмата

- Частична или цялостна подмяна на оградата.

- Отстраняване на неместните и рудерални видове и на храстови микрогрупировки.

4.2.2 Програма „Научни изследвания и мониторинг“.

Проекти по програмата

- Проучване на особеностите в репродукцията на пясъчната лилия и насоките на протичащите сукцесионни процеси в ПР

4.2.3 Програма „Повишаване на обществената информираност и образование“.

Проекти по програмата

- Издаване на брошури за поддържания резерват и разработване на разнообразни образователни пакети за поддържания резерват.

4.2.4 Програма „Институционално развитие“.

Проекти по програмата

- Институционално развитие на РИОСВ и обучение на хората, управляващи територията на поддържания резерват.

4.3. ПРОЕКТИ

4.3.1. Проект „Частична или цялостна подмяна на оградата” – Приоритет 1

Цел:

Опазване на популацията на пясъчната лилия и съпътстващите я растителни видове.

Обект на прилагане:

Цялата територия на ПР.

Метод:

Щадящи околната среда строителни методи за частична или цялостна подмяна на оградата, в случай че не противоречи на Закон или подзаконов нормативен акт към датата на стартиране на изграждане или частична, или цялостна подмяна на оградата на ПР.

Очакван резултат:

Ограничаване на нерегламентирания достъп до ПР и опазване на популацията на пясъчна лилия.

Срок за изпълнение:

2016 г.

4.3.2. Проект “Отстраняване на неместните и рудерални видове и на храстови микрогрупировки” – Приоритет 1

Цел:

Опазване на местообитанието, популациите на пясъчната лилия и на съпътстващите растителни видове.

Обект на прилагане:

Цялата територия на ПР.

Метод:

Ръчно отстраняване на видовете, максимално опазване на субстрата.

Очакван резултат:

Подобряване на благоприятното природозащитно състояние на местообитание 2130* *Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)* и на популацията на пясъчната лилия.

Срок за изпълнение:

От 2016 г. периодически – през 2 години.

4.3.3. Проект “Проучване на особеностите в репродукцията на пясъчната лилия и насоките на протичащите сукцесионни процеси в ПР” – Приоритет 2

Цел:

Осигуряване на основа за по-добро опазване на популацията на пясъчната лилия чрез изясняване на възобновителните възможности на вида и позитивни сукцесионните процеси в резерватната територия.

Обект на прилагане:

Цялата територия на ПР.

Метод:

Стандартни методи за оценка на репродуктивните способности, вкл. постоянни площадки.

Очакван резултат:

Опазване на популацията на пясъчна лилия.

Срок за изпълнение:

2016 – 2018 г.

4.3.4 Проект „Издаване на брошури за ПР и разработване на разнообразни образователни пакети за ПР“ – Приоритет 3

Цел:

Популяризиране на поддържания резерват. Създаване на информационна база, спомагаща за популяризиране на ценностите на поддържания резерват за различни възрастови групи, вкл. ученици и студенти.

Обект на прилагане:

Поддържан резерват “Пясъчната лилия”.

Метод:

Издаване на нагледни материали, образователни пакети и други.

Очакван резултат:

Популяризиране на поддържаия резерват.

Срок за изпълнение:

2018 г.

4.3.5 Проект „Институционално развитие на РИОСВ и обучение на хората, управляващи територията на ПР“ – Приоритет 1

Цел:

Повишаване капацитета.

Обект на прилагане:

Служители на РИОСВ-Бургас.

Метод:

Посещения на обучения, научни конференции, образователни курсове, курсове за повишаване на квалификацията и други.

Очакван резултат:

Подобряване на управлението.

Срок за изпълнение:

2016-2025 г.

4.4. ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ

Изброените оперативни дейности се отнасят до отговорностите на РИОСВ-Бургас по изпълнение на предвидените в Плана за управление програми и проекти. Те се изпълняват ежегодно в рамките на служебните задължения на служителите съгласно техните длъжностни характеристики.

Ежегодно се разработва график за конкретните задачи и дейности, за които са осигурени партньори и средства за изпълнение и отговарят на определените в Част 3 режими, норми и препоръки.

Прилагането на програмите за мониторинг се извършва от служители или се възлага на външни изпълнители, в зависимост от техните компетенции, по предварително изготвени графици, съгласно Програмата за мониторинг за опазване и поддържане на биоразнообразието.

За проекти, финансирани от външни донори и спонсори, след съгласуване по съответния ред, се определя експерт от РИОСВ, който следи тяхното изпълнение и резултатност. След приключване на всеки един проект или етап от него, той прави актуализация и на данните в ГИС. Създаването и поддържането на такава база данни може да се ползва от заинтересовани институции и от експерти, ангажирани с разширяване и доразвитие на информационната система.

Възможните допълнителни източници на финансиране са ОП “Околна среда”, Life+ и други. За постигане на желаните ефект (осигурено финансиране) е необходимо на базата на заложените проекти да се изработи качествено проектно предложение към съответната финансираща организация или фонд. За повишаване на ефективността на финансиране се определя експерт от РИОСВ-Бургас, който приоритетно да се занимава с кандидатстване по проекти. Задължително условие е експертът да притежава необходимите знания и опит за подготовка на качествено проектно предложение.

Работата в партньорство с местните правителствени и неправителствени организации предлага повече опит, познания и идеи. Целта е приемане на общи планове за действие и обмен на опит, разпространение на периодичен печатен и/или електронен бюлетин и др. Координира се от експерта за връзки с обществеността.

Основни партньори са общинските администрации, природозащитните екологични НПО, представители на търговски ориентиран и на социален туризъм, регионалните органи на РДВР, РИОСВ и други.

4.5. РАБОТЕН ПЛАН

Работен план за 3 години за изпълнение на приоритетните проекти и задачи е представен в таблицата по-долу.

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Проекти и задачи	Срок За изпълнение	Работен план за три години			Етапи предвидени за първата година
		Година 1	Година 2	Година 3	
Частична или цялостна подмяна на оградата	2016 г.	Строителство на съоръжението.			Проектиране и изграждане/ремонт на ограда, в случай че не противоречи на Закон или подзаконов нормативен акт към датата на стартиране на изграждане или частична, или цялостна подмяна на оградата на ПР.
Отстраняване на неместните и рудерални видове и на храстови микрогрупировки	От 2016 през 2 г. до края на действие на плана	Организация на работа. Провеждане на теренна работа.		Организация на работа. Провеждане на теренна работа.	Ръчно премахване на неместните и рудерални растителни видове.
Проучване на особеностите в репродукцията на пясъчната лилия и насоките на протичащите сукцесионни процеси в ПР	2016-2018 г.	Организация на работата; Теренни проучвания и залагане на пробни площадки; Лабораторни	Теренни наблюдения; Лабораторни проучвания; Подготовка на доклад.	Теренни наблюдения; Лабораторни проучвания; Подготовка на финален доклад.	Организация на работата; Теренни проучвания и залагане на пробни площадки; Лабораторни проучвания; Подготовка на доклад.

План за управление на поддържан резерват „Пясъчната лилия“

Проекти и задачи	Срок За изпълнение	Работен план за три години			Етапи предвидени за първата година
		Година 1	Година 2	Година 3	
		проучвания; Подготовка на доклад.			
Издаване на брошури за ПР и разработване на разнообразни образователни пакети за поддържания резерват	2018 г.	Изготвяне на рекламни и образователни материали (брошури за поддържания резерват).			Изготвяне на рекламни и образователни материали (брошури за поддържания резерват).
Институционално развитие на РИОСВ и обучение на хората, управляващи територията на поддържания резерват	2016 -2025 г.	Участие на отговорниците за управление на поддържания резерват в обучения, конференции и други.	Участие на отговорниците за управление на поддържания резерват в обучения, конференции и други.	Участие на отговорниците за управление на поддържания резерват в обучения, конференции и други.	Участие в поне едно обучение, научна конференция, свързана с управлението на ЗТ и опазване на биологичното разнообразие.

ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

5.1.1. Преглед на актуалността на поставените цели на управление на ПР и необходимостта от корекции на петата година от влизане в сила на Плана, както и проверка доколко планираните и осъществени проекти и задачи ефективно водят до постигането на целите

Предвидените в настоящия ПУ дейности (програми и проекти) са планирани за изпълнение за 10 годишен период, съгласно ЗЗТ (чл. 55, ал. 2). След изтичане на 10 годишния период на действие на настоящия ПУ, той ще бъде актуализиран.

5.1.2. Схема за извършване на прегледа, включваща участници и критерии

Процесът на изготвяне на актуализацията на Плана започва непосредствено след публичното обсъждане на втория четиригодишен период от действието на Плана. На базата на направения пълен преглед и ревизия се изготвя план за действие през останалите две години и задание за актуализация на Плана за управление. Самата актуализация приключва на десетата година от действието на първоначално приетия План.

Участници в прегледа са представители на РИОСВ/МОСВ, авторите на ПУ и/или независими експерти. Критериите за оценка са осъвместени със схемата за извършване на текущ годишен преглед и резултатите от този преглед са показателни за изпълнението на целите на плана.

5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ

В края на всяка година се извършва отчет за изпълнените задачи и проекти и тяхното значение за постигане на оперативните цели на Плана. Оценка на извършената работа и изразходваните средства и време по изпълнението на проектите се прави текущо през годината. Това позволява да се променят приоритетите при изпълнение на дейностите и да се пренасочват средства.

Оценката на изпълнението на проектите се включва в годишните отчети пред МОСВ и представлява база за съставянето на годишния план и бюджет за следващата година. Критериите, по които ще се извърши оценката на изпълнение на плана, са обобщени в схемата за текущ годишен преглед (**Приложение № 15**).

В годишния план се вземат предвид и писмено изразени законосъобразни становища и препоръки на всички партньори на РИОСВ и отделни заинтересовани физически и юридически лица. За тази цел е необходимо създаване на “Приемна” или “Пощенска кутия” към РИОСВ за изразяване на мнения и препоръки.

По отношение на състоянието на компонентите на околната среда, ежегодно да се представят доклади в РИОСВ за резултатите от мониторинговата дейност за всеки обект поотделно, в срок до месец март на следващата година, от оторизираната за това институция (организация) лице.

При констатирани отклонения от допустимите норми, да се предприемат мерки от РИОСВ за налагане на законовите санкции на виновната страна и спиране на дейности, довели до това замърсяване.

ПРИЛОЖЕНИЯ

